

แผนยุทธศาสตร์ การจัดการสารเคมีแห่งชาติ ฉบับที่ ๔

(พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๖๔)

ภายใต้

คณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการพัฒนายุทธศาสตร์การจัดการสารเคมี

ชื่อหนังสือ : แผนยุทธศาสตร์การจัดการสารเคมีแห่งชาติ ฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๖๔)

เลขมาตรฐานสากลประจำหนังสือ ISBN : ๙๗๘-๙๗๘-๒๔๔-๓๒๕-๒

พิมพ์ครั้งที่ ๑ : กรกฎาคม ๒๕๕๔ จำนวน ๕๐๐ เล่ม

พิมพ์ครั้งที่ ๒ : กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗ จำนวน ๑๐๐ เล่ม

พิมพ์ที่ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย

จัดทำโดย : คณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการพัฒนายุทธศาสตร์การจัดการสารเคมี

จัดพิมพ์โดย : ศูนย์พัฒนานโยบายแห่งชาติด้านสารเคมี
กองแผนงานและวิชาการ
สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กระทรวงสาธารณสุข
เลขที่ ๘๘/๒๔ ถนนติวานนท์ ตำบลตลาดขวัญ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ๑๑๐๐๐
โทร. ๐ ๒๕๙๐ ๗๒๘๙, ๐ ๒๕๙๑ ๘๔๗๘
โทรสาร. ๐ ๒๕๙๐ ๗๒๘๗

คำนำ

ปัจจุบันการบริโภคสารเคมี ทั้งภาคอุตสาหกรรม ภาคเกษตรกรรม และภาคผู้บริโภคในยุคโลกาภิวัตน์ ต่างพึ่งพาการใช้สารเคมีทั้งสิ้น ทำให้สารเคมีมีบทบาทสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์มากขึ้น รวมทั้งเป็นสิ่งที่กำหนดถึงความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศและของโลก ผลของการใช้สารเคมีมีทั้งผลกระทบเชิงบวก และผลกระทบเชิงลบซึ่งยากที่จะหลีกเลี่ยงได้ คือ ปัญหาด้านสุขภาพอนามัยและปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม ด้วยความหลากหลายดังกล่าว จึงจำเป็นจะต้องมีการบริหารจัดการสารเคมีที่ดีเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดของประเทศ

คณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการพัฒนายุทธศาสตร์การจัดการสารเคมี ซึ่งแต่งตั้งตามมติของคณะรัฐมนตรี มีพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ รองนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน ผู้บริหารระดับสูงจากกระทรวงหน่วยงานและมีผู้ทรงคุณวุฒิเป็นกรรมการ และฝ่ายเลขานุการร่วมจาก ๔ กระทรวง คือ กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กระทรวงสาธารณสุข และกรมโรงงานอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม จึงได้จัดทำแผนยุทธศาสตร์การจัดการสารเคมีแห่งชาติ ฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๖๔) ขึ้น เพื่อมุ่งหมายให้ประเทศมีการพัฒนาการจัดการสารเคมีในทิศทางเดียวกันและบูรณาการงานร่วมกันอย่างมีเป้าหมายเดียวกัน เพื่อตอบสนองต่อปัญหาทั้งผลกระทบและความท้าทายอันเนื่องมาจากการใช้สารเคมี สาระสำคัญของแผนยุทธศาสตร์การจัดการสารเคมีแห่งชาติ ฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๖๔) ประกอบด้วย ๓ ยุทธศาสตร์ ๙ กลวิธี ๑๕ กระทรวง ๓ องค์การอิสระ และ ๒ องค์การมหาชน เป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินการเพื่อนำไปสู่การบรรลุเป้าประสงค์ คือ “ภายในปี ๒๕๖๔ สังคมและสิ่งแวดล้อมปลอดภัย บนพื้นฐานการจัดการสารเคมีที่มีประสิทธิภาพ มีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศ”

ขอขอบคุณทุกภาคส่วนที่เกี่ยวกับการจัดการสารเคมีของประเทศทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนที่มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การจัดการสารเคมีแห่งชาติ ฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๖๔) ขอขอบคุณคณะกรรมการประสานนโยบายและแผนการดำเนินงานว่าด้วยการจัดการสารเคมีกลั่นกรองเนื้อหาสาระให้มีความสมบูรณ์ ขอขอบคุณคณะที่ปรึกษาและคณะผู้จัดทำที่สร้างงานผลงานที่มีคุณค่าและเป็นประโยชน์ต่อประเทศ

คณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วย
การพัฒนายุทธศาสตร์การจัดการสารเคมี
กรกฎาคม ๒๕๕๔

สำเนาฉบับ

ที่ นร ๐๕๐๕/๙๔๗๕

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

ทำเนียบรัฐบาล กทม. ๑๐๓๐๐

๒๒ เมษายน ๒๕๕๔

เรื่อง แผนยุทธศาสตร์การจัดการสารเคมีแห่งชาติ ฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๖๔)

เรียน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข

อ้างถึง หนังสือกระทรวงสาธารณสุข ด่วนที่สุด ที่ สบ ๐๒๐๕.๐๕.๑/๑๐๗๔

ลงวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๕๔

สิ่งที่ส่งมาด้วย ตามเอกสารแนบท้าย

ตามที่ได้เสนอความเห็นเกี่ยวกับเรื่อง แผนยุทธศาสตร์การจัดการสารเคมีแห่งชาติ ฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๖๔) ไปเพื่อประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรี ความละเอียดแจ้งแล้วนั้น

กระทรวงกลาโหม กระทรวงการคลัง กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงคมนาคม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงแรงงาน กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงอุตสาหกรรม สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี สำนักงานงบประมาณ และสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้เสนอความเห็นไปเพื่อประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรีด้วย ความละเอียดปรากฏตามสำเนาหนังสือที่ส่งมาด้วยนี้

คณะรัฐมนตรีได้ประชุมปรึกษาเมื่อวันที่ ๑๒ เมษายน ๒๕๕๔ ลงมติว่า

๑. เห็นชอบทั้ง ๒ ข้อ ตามที่รองนายกรัฐมนตรี (พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์) ประธานกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการพัฒนายุทธศาสตร์การจัดการสารเคมีเสนอ โดยให้กระทรวงสาธารณสุขและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับความเห็นและข้อสังเกตของกระทรวงการคลัง กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานงบประมาณ และสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติไปพิจารณาดำเนินการต่อไป

/๒. คณะรัฐมนตรี...

๒. คณะรัฐมนตรีมีข้อสังเกตว่า การเข้าไปแก้ไขปัญหาหรือรับมือกับสถานการณ์ฉุกเฉินกรณี การเกิดอุบัติเหตุจากสารเคมีหรือวัตถุอันตรายเกิดการรั่วไหล ยังมีปัญหาและอุปสรรค ทำให้ไม่สามารถ เข้าไปแก้ไขปัญหาได้ทันการ เพราะอาจต้องมีการพิสูจน์ก่อนว่าสารเคมีหรือวัตถุอันตรายดังกล่าวเป็น สารประเภทอะไร ใครผู้รับผิดชอบ หรือสถานประกอบการต่างๆ ที่มีสารเคมีเก็บอยู่อาจมีการปิดบัง ข้อมูลจึงมีมติมอบหมายให้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับไปพิจารณาดำเนินการหาแนวทางป้องกันและแก้ไข ปัญหา โดยอาจพิจารณาออกกฎหรือระเบียบตามอำนาจหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดให้ผู้ซื้อหรือ ผู้มีสารเคมี หรือวัตถุอันตรายไว้ในครอบครองต้องแจ้งรายชื่อสารเคมี หรือวัตถุอันตราย และปริมาณ การครอบครองต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ รวมทั้งอาจกำหนดให้มีเครื่องมือกำจัด สารเคมีหรือวัตถุอันตราย ในกรณีที่มีการรั่วไหล อันจะก่อให้เกิดอันตรายแก่ประชาชน

จึงเรียนยืนยันมา และขอได้โปรดดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรีในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

ลงชื่อ วิชัย วิทวัสการเวช
(นายวิชัย วิทวัสการเวช)

รองเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ปฏิบัติราชการแทน
เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

สำนักพัฒนายุทธศาสตร์และติดตามนโยบายพิเศษ

โทร. ๐ ๒๒๘๐ ๙๐๐๐ ต่อ ๔๔๓

โทรสาร. ๐ ๒๒๘๒ ๗๑๙๓

www.cabinet.thaigov.go.th

(อุมาพร/อริศรา)

เอกสารแนบท้าย

๑. สำเนาหนังสือกระทรวงกลาโหม ด่วนที่สุด ที่ กท ๐๒๐๐/๕๔๗ ลงวันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๕๔
๒. สำเนาหนังสือกระทรวงการคลัง ด่วนที่สุด ที่ กค ๐๕๑๘/๖๗๐๐ ลงวันที่ ๑๒ เมษายน ๒๕๕๔
๓. สำเนาหนังสือกระทรวงการต่างประเทศ ด่วนมาก ที่ กต ๑๐๐๓/๕๒๐ ลงวันที่ ๑๘ มีนาคม ๒๕๕๔
๔. สำเนาหนังสือกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ด่วนที่สุด ที่ กษ ๐๙๑๖/๑๑๓๕ ลงวันที่ ๑๒ เมษายน ๒๕๕๔
๕. สำเนาหนังสือกระทรวงคมนาคม ด่วนที่สุด ที่ คค (ปคร) ๐๒๑๐/๕๙ ลงวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๕๔
๖. สำเนาหนังสือกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด่วนที่สุด ที่ ทส ๐๒๒๐.๓/๔๐๐ ลงวันที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๕๔
๗. สำเนาหนังสือกระทรวงพาณิชย์ ด่วนที่สุด ที่ พณ ๐๓๐๔/๑๒๗๔ ลงวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๕๔
๘. สำเนาหนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท ๐๒๑๑.๕/๓๗๓๒ ลงวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๕๔
๙. สำเนาหนังสือกระทรวงแรงงาน ด่วนที่สุด ที่ รง ๐๕๑๐/๒๗๘๒ ลงวันที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๕๔
๑๐. สำเนาหนังสือกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ด่วนที่สุด ที่ วท (ปคร) ๐๒๑๑/๕๔๐๒๐๙๐ ลงวันที่ ๒๙ มีนาคม ๒๕๕๔
๑๑. สำเนาหนังสือกระทรวงศึกษาธิการ ที่ ศธ ๐๓๐๕/๑๒๑๔ ลงวันที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๕๔
๑๒. สำเนาหนังสือกระทรวงอุตสาหกรรม ด่วนที่สุด ที่ อก ๐๓๐๕/(๓) ๑๓๑๗ ลงวันที่ ๑๑ เมษายน ๒๕๕๔
๑๓. สำเนาหนังสือสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๑๐๑/๒๖๐๓ ลงวันที่ ๑๒ เมษายน ๒๕๕๔
๑๔. สำเนาหนังสือสำนักงานงบประมาณ ด่วนมาก ที่ นร ๐๗๑๓/๒๘๐ ลงวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๕๔
๑๕. สำเนาหนังสือสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ด่วนที่สุดที่ นร ๑๑๑๔/๑๒๙๕ ลงวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๕๔

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

แผนยุทธศาสตร์การจัดการสารเคมีแห่งชาติ ฉบับที่ ๔

(พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๖๔)

ตั้งแต่ ปี พ.ศ. ๒๕๔๐ เป็นต้นมา ประเทศไทยเริ่มมีการจัดการสารเคมีอย่างเป็นระบบ โดยมีการจัดทำและดำเนินงานตามแผนแม่บทพัฒนาความปลอดภัยด้านสารเคมีแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๔๐-๒๕๔๔) แผนแม่บทฯ ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๔๕-๒๕๔๙) และต่อเนื่องมาจนถึง แผนยุทธศาสตร์การจัดการสารเคมีแห่งชาติ ฉบับที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๕๐-๒๕๕๔) ภายใต้การกำกับของคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการพัฒนายุทธศาสตร์การจัดการสารเคมีที่มีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน และเมื่อแผนยุทธศาสตร์ ฉบับที่ ๓ ได้ดำเนินการมาจนถึงวาระสิ้นสุดของแผนในปี พ.ศ. ๒๕๕๔ ในการนี้เพื่อให้นโยบายการจัดการสารเคมีของประเทศ มีความต่อเนื่องจึงได้มีการดำเนินงานจัดทำแผนยุทธศาสตร์การจัดการสารเคมีแห่งชาติ ฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๖๔) ขึ้น โดยการยกร่างด้วยการทบทวนผลการดำเนินงานที่ผ่านมาของแผนต่างๆ นโยบายของประเทศที่เกี่ยวข้อง ปัจจัยภายในประเทศ และปัจจัยภายนอกประเทศ ตลอดจนประเด็นท้าทายที่เกิดขึ้น แล้วทำการระดมสมองโดยผู้แทนจากทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนผู้แทนจากภาคประชาชน และภาคเอกชน ซึ่งได้มีการประชุมร่วมและประชุมเชิงปฏิบัติการรวมทั้งสิ้น ๗ ครั้ง มีการประชุมกลั่นกรองแผนโดยคณะกรรมการประสานนโยบายและแผนการดำเนินงานว่าด้วยการจัดการสารเคมี รวม ๔ ครั้ง ผ่านการพิจารณาให้ความเห็นชอบจากคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการพัฒนายุทธศาสตร์การจัดการสารเคมี ในวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๓ และได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๒ เมษายน ๒๕๕๔

แนวคิดและหลักการของแผนยุทธศาสตร์ฯ ฉบับที่ ๔ มี ๕ ประการสำคัญ คือ กำหนดกรอบเวลาให้เป็นแผนระยะยาว ๑๐ ปี โดยให้มีการทบทวนผลการดำเนินงานทุก ๒ ปี ส่งเสริมบทบาทและการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน วางแผนยุทธศาสตร์ที่พัฒนาต่อเนื่องมาจากแผนยุทธศาสตร์ฯ ฉบับที่ ๓ กำหนดหลักการทำงานที่เน้นการบูรณาการ และมีการไกล่เกลี่ยข้อขัดแย้งและติดตามประเมินแผนเป็นระยะ ซึ่งจากแนวคิดและหลักการนี้ได้ยกร่างเป็นสาระสำคัญของแผนยุทธศาสตร์ฯ ฉบับที่ ๔ ที่ประกอบด้วยเป้าประสงค์ วัตถุประสงค์ เป้าหมาย ยุทธศาสตร์ และกลวิธีในแต่ละรายยุทธศาสตร์ โดยกำหนดเป้าประสงค์ไว้ว่า “ภายในปี พ.ศ. ๒๕๖๔ สังคมและ

สิ่งแวดล้อมปลอดภัยบนพื้นฐานของการจัดการสารเคมีที่มีประสิทธิภาพ มีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน และสอดคล้องกับการพัฒนาประเทศ” ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายของยุทธศาสตร์ระหว่างประเทศว่าด้วยการจัดการสารเคมี (Strategic Approach to International Chemicals Management: SAICM) ทั้งนี้ แผนยุทธศาสตร์ฯ ฉบับที่ ๔ วางยุทธศาสตร์การจัดการสารเคมีไว้ ๓ ยุทธศาสตร์ และ ๙ กลวิธี โดยมีแผนผังโครงสร้างของแผนยุทธศาสตร์ฯ ฉบับที่ ๔ แสดงไว้ดังรูปที่ ๑ ซึ่งสรุปได้ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ คือ พัฒนาระบบข้อมูล กลไกและเครื่องมือในการจัดการสารเคมีอย่างเป็นระบบครบวงจร กำหนดกลวิธีเพื่อดำเนินการตามยุทธศาสตร์ไว้ ๓ กลวิธี คือ (๑) พัฒนาระบบฐานข้อมูลกลาง โดยพัฒนาระบบฐานข้อมูลสารเคมี และเชื่อมโยงฐานข้อมูลสารเคมีให้เป็นระบบฐานข้อมูลกลาง (๒) พัฒนา กลไกและเครื่องมือ ในการจัดการสารเคมีอย่างเป็นระบบครบวงจรตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำ โดยเน้นในเรื่องเครื่องมือด้านกฎหมาย เครื่องมือด้านเศรษฐศาสตร์ และเครื่องมือด้านการประเมิน และ (๓) สร้าง กลไกเพื่อขับเคลื่อนการจัดการสารเคมีอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งรวมถึงประเมินผลความสำเร็จของแผนเป็นระยะๆ และศึกษาแนวทางการจัดตั้งองค์กรกลางในการจัดการสารเคมีระดับชาติ

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ คือ พัฒนาศักยภาพและบทบาทในการบริหารจัดการสารเคมีของทุกภาคส่วน กำหนดกลวิธีเพื่อดำเนินการตามยุทธศาสตร์ไว้ ๓ กลวิธีคือ (๑) พัฒนาการรับรู้และการพัฒนาศักยภาพบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสารเคมี ซึ่งได้แก่ พัฒนาและสื่อสารองค์ความรู้ พัฒนาศักยภาพบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสารเคมี และพัฒนาศักยภาพของห้องปฏิบัติการด้านสารเคมี (๒) พัฒนาศักยภาพการตอบสนองและการเตรียมความพร้อมต่อพันธกรณีและข้อตกลงระหว่างประเทศ และ (๓) ส่งเสริมบทบาทและการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการจัดการสารเคมี ที่รวมถึงส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน เสริมสร้างความเข้มแข็งและบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่งเสริมความร่วมมือของภาคเอกชน และส่งเสริมบทบาทการมีส่วนร่วมของกลุ่มวิชาชีพและเครือข่ายทางสังคมต่างๆ

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ คือ ลดความเสี่ยงอันตรายจากสารเคมี กำหนดกลวิธีเพื่อดำเนินการตามยุทธศาสตร์ไว้ ๓ กลวิธี คือ (๑) ป้องกันอันตรายจากสารเคมี ซึ่งได้แก่ ลดความเสี่ยงอันตรายจากสารเคมีด้านการเกษตร ด้านอุตสาหกรรม ด้านสาธารณสุขและผู้บริโภค และด้านการขนส่งสารเคมี (๒) ฝ้าระวังและติดตามตรวจสอบผลกระทบจากสารเคมี ที่รวมถึง ฝ้าระวังและติดตามตรวจสอบระดับมลพิษอันเนื่องมาจากสารเคมี และพัฒนางานด้านระบาดวิทยาสารเคมี และ (๓) รับมือสถานการณ์ฉุกเฉินและการรักษาเยียวยาและฟื้นฟู โดยพัฒนาระบบการจัดการเหตุฉุกเฉิน จัดทำแผนปฏิบัติการฉุกเฉินสารเคมีและฝึกซ้อมแผนในแต่ละระดับ และเสริมสร้างประสิทธิภาพการรักษาเยียวยาและฟื้นฟู

จุดเด่นหรือสิ่งสำคัญที่พัฒนาขึ้นของแผนยุทธศาสตร์ฯ ฉบับที่ ๔ เมื่อเปรียบเทียบกับแผนยุทธศาสตร์ฯ ฉบับที่ ๓ คือ กลวิธีที่กำหนดขึ้นเพื่อแก้ปัญหาช่องว่างและประเด็นท้าทายที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานที่ผ่านมา ตลอดจนการกำหนดกลวิธีในเชิงรุก ซึ่งได้แก่ การศึกษาแนวทางการจัดตั้งองค์กรกลางในการจัดการสารเคมีระดับชาติ การเน้นการควบคุมสารเคมีด้วยเครื่องมือด้านกฎหมายจากต้นน้ำถึงปลายน้ำ การใช้เครื่องมือด้านการประเมินที่รวมถึงการประเมินผลกระทบด้านสุขภาพ หรือ HIA ร่วมในการจัดการสารเคมี เพิ่มการลดความเสี่ยงในภาคสาธารณสุขและผู้บริโภค และภาคการขนส่ง นอกเหนือจากภาคเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม การพัฒนางานด้านระบาดวิทยาสารเคมี การเสริมสร้างความเข้มแข็งและบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการสารเคมี การลดความเสี่ยงอันตรายจากสารเคมีเชิงพื้นที่อย่างบูรณาการ และการส่งเสริมความร่วมมือของภาคประชาชน ภาคเอกชน และกลุ่มวิชาชีพและเครือข่ายทางสังคมต่างๆ

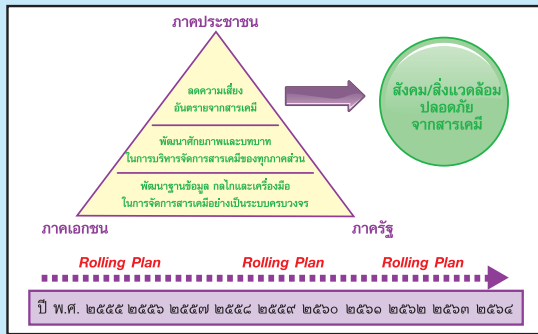
ทั้งนี้ แผนยุทธศาสตร์ฯ ฉบับที่ ๔ ได้กำหนดกลไกสำคัญในการดูแลติดตามประเมินผล โดยคณะอนุกรรมการ ๓ คณะ ที่คณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการพัฒนาวิทยาศาสตร์การจัดการสารเคมี แต่งตั้ง คือ คณะอนุกรรมการประสานนโยบายและแผนการดำเนินงานว่าด้วยการจัดการสารเคมี คณะอนุกรรมการพัฒนาและส่งเสริมความปลอดภัยจากสารเคมีต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม และคณะอนุกรรมการส่งเสริมความปลอดภัยและบทบาทประชาชนในการจัดการสารเคมี โดยมีหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานตามกลวิธีของทั้ง ๓ ยุทธศาสตร์ รวม ๑๕ กระทรวง ๓ องค์กรอิสระ และ ๒ องค์กรมหาชน ได้แก่ กระทรวงกลาโหม กระทรวงการคลัง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงคมนาคม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงมหาดไทย กระทรวงแรงงาน กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงอุตสาหกรรม สำนักงานรัฐมนตรี สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน และสถาบันการแพทย์ฉุกเฉินแห่งชาติ ซึ่งจะทำหน้าที่เป็นทั้งหน่วยงานหลัก และหน่วยงาน สนับสนุนเพื่อผลักดันให้ภาคประชาชนและภาคเอกชน เข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้วย คณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการพัฒนาวิทยาศาสตร์การจัดการสารเคมี จึงหวังเป็นอย่างยิ่งว่าแผนยุทธศาสตร์ฯ ฉบับที่ ๔ นี้ จะทำให้สังคมและสิ่งแวดล้อมของประเทศปลอดภัยจากสารเคมีตามเป้าประสงค์ที่กำหนดไว้ต่อไป

เป้าประสงค์

"ภายในปี พ.ศ. ๒๕๖๔ สังคมและสิ่งแวดล้อมปลอดภัย บนพื้นฐานของการจัดการสารเคมีที่มีประสิทธิภาพ มีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศ"

แนวคิดและหลักการ

- (๑) กำหนดกรอบเวลาให้เป็นแผนระยะยาว ๑๐ ปี แต่สามารถปรับเปลี่ยนได้ทุก ๒ ปี
- (๒) ส่งเสริมบทบาทและการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐภาคเอกชน และภาคประชาชน
- (๓) วางแผนยุทธศาสตร์ที่พัฒนาต่อเนื่องมาจากแผนยุทธศาสตร์ฯ ฉบับที่ ๓
- (๔) กำหนดหลักการการทำงานที่เน้นการบูรณาการ
- (๕) มีกลไกการขับเคลื่อนและติดตามประเมินแผนเป็นระยะด้วยการกำหนดระดับความสำเร็จตามระยะเวลาที่มุ่งผลตามเป้าประสงค์

วัตถุประสงค์

- (๑) เพื่อให้การจัดการสารเคมีของประเทศเป็นระบบครอบคลุมทั้งวงจรชีวิตของสารเคมี และเหมาะสมกับบริบทการพัฒนาในระดับประเทศและระดับสากล
- (๒) เพื่อเสริมสร้างความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในการจัดการสารเคมีของประเทศ
- (๓) เพื่อลดผลกระทบต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อมอันเนื่องมาจากสารเคมีให้เหลือน้อยที่สุด

เป้าหมาย

- (๑) มีกลไกและระบบบริหารจัดการสารเคมีของประเทศที่คุ้มครองสุขภาพและความปลอดภัยของประชาชนและสิ่งแวดล้อม
- (๒) ทุกภาคส่วนมีศักยภาพในการป้องกันและควบคุมผลกระทบต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อมอันเนื่องมาจากสารเคมี
- (๓) มีเครือข่ายที่เข้มแข็งในการจัดการสารเคมีของประเทศ

ยุทธศาสตร์ที่ ๑

พัฒนาฐานข้อมูล กลไกและเครื่องมือในการจัดการสารเคมีอย่างเป็นระบบครบวงจร

กลวิธีที่ ๑

พัฒนาระบบฐานข้อมูลกลาง

กลวิธีที่ ๒

พัฒนากลไกและเครื่องมือ ในการจัดการสารเคมีอย่างเป็นระบบครบวงจร

กลวิธีที่ ๓

สร้างกลไกเพื่อขับเคลื่อนการจัดการสารเคมีอย่างมีประสิทธิภาพ

ยุทธศาสตร์ที่ ๒

พัฒนาศักยภาพและบทบาทในการบริหารจัดการสารเคมีของทุกภาคส่วน

กลวิธีที่ ๑

พัฒนาองค์ความรู้ และการพัฒนาศักยภาพบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสารเคมี

กลวิธีที่ ๒

พัฒนาศักยภาพการตอบสนองและการเตรียมความพร้อมต่อพันธกรณีและข้อตกลงระหว่างประเทศ

กลวิธีที่ ๓

ส่งเสริมบทบาทและการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการจัดการสารเคมี

ยุทธศาสตร์ที่ ๓

ลดความเสี่ยงอันตรายจากสารเคมี

กลวิธีที่ ๑

ป้องกันอันตรายจากสารเคมีด้านการเกษตร ด้านอุตสาหกรรม ด้านสาธารณสุข และผู้บริโภคและด้านการขนส่ง

กลวิธีที่ ๒

เฝ้าระวังและติดตามตรวจสอบผลกระทบจากสารเคมี

กลวิธีที่ ๓

รับมือสถานการณ์ฉุกเฉินและการรักษาเยียวยาและฟื้นฟู

รูปที่ ๑ แผนผังโครงสร้างของแผนยุทธศาสตร์การจัดการสารเคมีแห่งชาติ ฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๖๔)

สารบัญ

คำนำ	ก
สำเนาหนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นร. ๐๕๐๕/๙๔๗๕ ลงวันที่ ๒๒ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๕ เรื่อง แผนยุทธศาสตร์การจัดการสารเคมีแห่งชาติ ฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๖๔)	ข
บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	จ
แผนผังโครงสร้างของแผนยุทธศาสตร์การจัดการสารเคมีแห่งชาติ ฉบับที่ ๔	ช
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมา	๑
๑.๒ การดำเนินงานที่ผ่านมา	๒
๑.๓ การจัดทำแผนยุทธศาสตร์การจัดการสารเคมีแห่งชาติ ฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๖๔)	๔
บทที่ ๒ สถานการณ์การจัดการสารเคมีของประเทศไทย ประเด็นท้าทายและ แนวโน้มในอนาคต	๗
๒.๑ สรุปสถานการณ์ปัญหาสารเคมีในประเทศไทย	๗
๒.๒ สถานการณ์การจัดการสารเคมี ประเด็นท้าทายและแนวโน้มในอนาคต	๑๐
บทที่ ๓ ผลการประเมินความสำเร็จการดำเนินงานภายใต้แผนยุทธศาสตร์ การจัดการสารเคมีแห่งชาติ ฉบับที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๕๐-๒๕๕๔) ช่วงปี พ.ศ. ๒๕๕๐-๒๕๕๒	๑๕

บทที่ ๔ แนวคิดและหลักการของการพัฒนาแผนยุทธศาสตร์การจัดการสารเคมีแห่งชาติ ฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๖๔)	๒๓
--	-----------

บทที่ ๕ สารสำคัญของแผนยุทธศาสตร์การจัดการสารเคมีแห่งชาติ ฉบับที่ ๔	๒๗
๕.๑ แผนยุทธศาสตร์การจัดการสารเคมีแห่งชาติ ฉบับที่ ๔	๒๗
๕.๒ เป้าประสงค์ วัตถุประสงค์ และเป้าหมาย	๒๘
๕.๓ ยุทธศาสตร์การจัดการสารเคมีแห่งชาติ ฉบับที่ ๔	๒๘
๕.๔ กลวิธีภายใต้ยุทธศาสตร์ที่ ๑	๒๙
๕.๕ กลวิธีภายใต้ยุทธศาสตร์ที่ ๒	๓๐
๕.๖ กลวิธีภายใต้ยุทธศาสตร์ที่ ๓	๓๔
๕.๗ สิ่งสำคัญที่พัฒนาขึ้นในแผนยุทธศาสตร์ฯ ฉบับที่ ๔ เมื่อเปรียบเทียบกับแผนยุทธศาสตร์ฯ ฉบับที่ ๓	๓๗

บทที่ ๖ การขับเคลื่อนและการบริหารจัดการแผน	๓๙
๖.๑ การขับเคลื่อนแผน	๓๙
๖.๒ การบริหารจัดการแผน	๔๐

ภาคผนวก ๑ แผนผังภาพรวมแผนยุทธศาสตร์การจัดการสารเคมีแห่งชาติ ฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๖๔)	๕๓
---	-----------

ภาคผนวก ๒ คณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการพัฒนายุทธศาสตร์การจัดการสารเคมี คณะที่ปรึกษาและคณะผู้จัดทำเอกสาร	๕๙
---	-----------

๑.๑ ความเป็นมา

ในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๔๐-๒๕๔๙ ประเทศไทย มีการจัดการสารเคมีและความปลอดภัยจากสารเคมี เป็นระบบมากขึ้น ภายใต้การดำเนินงานตามแผนแม่บทพัฒนาความปลอดภัยด้านสารเคมีแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๔๐-๒๕๔๔) ต่อเนื่องมาถึงแผนแม่บทฯ ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๔๕-๒๕๔๙) โดยมีกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนแผน คือ คณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยความปลอดภัยของสารเคมีที่มีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขเป็นประธาน ผู้แทนจากทุกกระทรวงและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชนเป็นกรรมการและสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ทำหน้าที่เป็นฝ่ายเลขานุการ

ต่อมา การจัดการสารเคมีของประเทศในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๕๐-๒๕๕๔ ดำเนินงานตามแผนยุทธศาสตร์การจัดการสารเคมีแห่งชาติ ฉบับที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๕๐-๒๕๕๔) ภายใต้การกำกับของคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการพัฒนายุทธศาสตร์การจัดการสารเคมี ที่มีนายกรัฐมนตรี หรือรองนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รัฐมนตรี

ว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข เป็นรองประธาน ผู้บริหารระดับสูงจากทุกกระทรวงและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และ ภาคประชาชนเป็นกรรมการ โดยมีสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กรมวิชาการเกษตร กรมควบคุมมลพิษ และกรมโรงงานอุตสาหกรรมทำหน้าที่เป็นฝ่ายเลขานุการ

แผนยุทธศาสตร์ฯ ฉบับที่ ๓ ได้ดำเนินการมาจนถึงวาระสิ้นสุดของแผนในปี พ.ศ. ๒๕๕๔ โดยมีความสำเร็จในการดำเนินงานในระดับที่น่าพอใจ และเพื่อให้นโยบายการจัดการสารเคมีของประเทศมีความต่อเนื่อง และพัฒนาสู่เป้าหมายที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ระหว่างประเทศว่าด้วยการจัดการสารเคมี (Strategic Approach to International Chemicals Management: SAICM) ที่ประเทศทั่วโลกมากกว่า ๑๗๐ ประเทศ ได้ให้การรับรองในการประชุม International Conference on Chemicals Management: ICCM เมื่อวันที่ ๔-๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๙ ณ กรุงดูไบ ประเทศสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ โดยมีฉันทามติร่วมกันที่จะจัดการสารเคมีภายในประเทศ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายระดับโลกในปี ๒๕๖๓ คือ “การใช้และการผลิตสารเคมี มีความปลอดภัย โดยลดผลกระทบต่อมนุษย์และสิ่งแวดล้อม” ในการนี้คณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการพัฒนายุทธศาสตร์การจัดการสารเคมี จึงได้จัดทำแผนยุทธศาสตร์การจัดการสารเคมีแห่งชาติ ฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๖๔) ขึ้น

๑.๒ การดำเนินงานที่ผ่านมา

ในการพัฒนาแผนยุทธศาสตร์การจัดการสารเคมีแห่งชาติ ฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๖๔) ได้พิจารณาถึงผลการดำเนินงานที่ผ่านมาของแผนฉบับต่างๆ ซึ่งสรุปได้ดังนี้

๑.๒.๑ แผนแม่บทพัฒนาความปลอดภัยด้านสารเคมีแห่งชาติ ฉบับที่ ๑

(พ.ศ. ๒๕๔๐-๒๕๔๔)

แผนแม่บทพัฒนาความปลอดภัยด้านสารเคมีแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๔๐-๒๕๔๔) เป็นจุดเริ่มต้นของประเทศ ที่ทุกกระทรวงที่เกี่ยวข้องได้ร่วมกันแก้ไขปัญหาจากสารเคมี โดยใช้แผนแม่บทพัฒนาความปลอดภัยด้านสารเคมีแห่งชาติเป็นเครื่องมือขับเคลื่อนร่วมกัน ผลสำเร็จที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานตามแผนฉบับนี้ คือ เกิดการทำงานระหว่างหน่วยงานมากขึ้น มีการแลกเปลี่ยนทั้งประเด็นปัญหาและบทบาทหน้าที่ ทำให้เกิดโครงสร้างกลไกของคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยความปลอดภัยด้านสารเคมีขึ้นที่มีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข เป็นประธาน

๑.๒.๒ แผนแม่บทพัฒนาความปลอดภัยด้านสารเคมีแห่งชาติ ฉบับที่ ๒

(พ.ศ. ๒๕๔๕-๒๕๔๙)

แผนแม่บทพัฒนาความปลอดภัยด้านสารเคมีแห่งชาติ ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๔๕-๒๕๔๙) เป็นแผนที่เน้นการดำเนินงานที่ต่อเนื่องจากแผนฯ ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๔๐-๒๕๔๔) โดยทบทวน ปรับปรุง และจัดโครงสร้างของแผนเป็นยุทธศาสตร์ที่มีทิศทางชัดเจน กำหนดเจ้าภาพหลักในการดำเนินงาน แต่ละด้านที่สอดคล้องกับบทบาทการดำเนินงานของกระทรวงเจ้าภาพที่เกี่ยวข้อง ผลลัพธ์ที่ได้จากการ ดำเนินการตามแผนแม่บทฯ ฉบับที่ ๒ คือ มีศูนย์ข้อมูลสารเคมีแห่งชาติ โดยกระทรวงอุตสาหกรรม มีแผนและกลไกรองรับการจัดการอุบัติภัยสารเคมีของประเทศ โดยกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย มีระบบการจัดการกากและของเสียอันตราย โดยกรมควบคุมมลพิษ มีเครือข่ายศูนย์พิษวิทยาของ ประเทศใน ๔ ภาค โดยโรงพยาบาลพระรัตนราชธานี กรมการแพทย์เป็นแกนกลาง และมีนโยบาย และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสารเคมี โดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย อย่างไรก็ตาม แผนแม่บทฯ ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๔๕-๒๕๔๙) มีข้อจำกัดในการดำเนินงาน คือ ขาดการสนับสนุนกลไกการขับเคลื่อน ยุทธศาสตร์จากหน่วยงานภาคีและภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

๑.๒.๓ แผนยุทธศาสตร์การจัดการสารเคมีแห่งชาติ ฉบับที่ ๓

(พ.ศ. ๒๕๕๐-๒๕๕๔)

แผนยุทธศาสตร์การจัดการสารเคมีแห่งชาติ ฉบับที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๕๐-๒๕๕๔) เป็นแผนที่ ให้ความสำคัญกับการขับเคลื่อนการจัดการสารเคมีรายสาขา พร้อมพัฒนากลไกการบริหารจัดการ เชิงรุก เน้นการมีส่วนร่วมและบทบาทภาคประชาชน มองการจัดการสารเคมีอย่างครบวงจร และเชื่อมโยง กับการพัฒนากลไกภายในประเทศรองรับการดำเนินการตามพันธกรณี ข้อตกลง กรอบความร่วมมือ ระหว่างประเทศ (เช่น SAICM, IFCS, GHS, และ FTA เป็นต้น) ทำให้เกิดกลไกการกำกับเชิง นโยบายระดับชาติ คือ คณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการพัฒนายุทธศาสตร์การจัดการสารเคมี ที่มีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน เกิดการบูรณาการหน่วยงานหลักของภาครัฐ และการสนับสนุนของ ภาคเอกชนและภาคประชาชนในการดำเนินงาน นอกจากนี้ ยังได้มีการพัฒนาระบบการขับเคลื่อน แผนยุทธศาสตร์ฯ โดยมีคณะอนุกรรมการ ๓ คณะ ที่กำกับดูแลการดำเนินงานตามแผนยุทธศาสตร์ฯ ในด้านต่างๆ คือ คณะอนุกรรมการประสานนโยบายและแผนการดำเนินงานว่าด้วยการจัดการสารเคมี คณะอนุกรรมการพัฒนาและส่งเสริมความปลอดภัยจากสารเคมีต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม และคณะ อนุกรรมการส่งเสริมความปลอดภัยและบทบาทประชาชนในการจัดการสารเคมี และมีกลไกของฝ่าย เลขานุการฯ ที่ทำหน้าที่เป็นหน่วยประสานเชิงยุทธศาสตร์ (strategic unit)

๑.๓ การจัดทำแผนยุทธศาสตร์การจัดการสารเคมีแห่งชาติ ฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๖๔)

คณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการพัฒนายุทธศาสตร์การจัดการสารเคมี โดยมีฝ่ายเลขานุการ จาก ๔ กระทรวง คือ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงอุตสาหกรรม และกระทรวงสาธารณสุข ได้ร่วมกับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการพัฒนา แผนยุทธศาสตร์การจัดการสารเคมีแห่งชาติ ฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๖๔) ขึ้น โดยมีขั้นตอนกระบวนการ และกรอบระยะเวลา ในการจัดทำแผน รวม ๓ ขั้นตอน ดังนี้

๑.๓.๑ การศึกษา วน และวิเคราะห์ นโยบาย ข้อมูลและสถานการณ์การจัดการสารเคมี (ขั้นตอนที่ ๑)

เป็นขั้นตอนที่ดำเนินการในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๕๐-๒๕๕๓ เพื่อเป็นข้อมูลในการจัดทำกรอบ และแนวทางการพัฒนาแผนยุทธศาสตร์ฯ ฉบับที่ ๔ โดยดำเนินการ ดังนี้

- (๑) ทบทวนและวิเคราะห์นโยบายสำคัญและเร่งด่วนที่เกี่ยวกับการจัดการสารเคมีในประเทศ ได้แก่ แผนการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาล แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙) วาระแห่งชาติที่เกี่ยวกับสารเคมี นโยบายสำคัญของกระทรวงต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการวิเคราะห์ปัญหาสำคัญของการจัดการสารเคมีของประเทศ
- (๒) ศึกษามาตรการสำคัญ และประเด็นเร่งด่วน ภายใต้ยุทธศาสตร์ระหว่างประเทศ ว่าด้วยการจัดการสารเคมี (SAICM) รวมทั้งพันธกรณีและข้อตกลงระหว่างประเทศ ที่เกี่ยวข้องต่างๆ
- (๓) การศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลสถานการณ์ เพื่อการจัดการสารเคมีของประเทศไทย (National Chemicals Management Profile)
- (๔) การประเมินความสำเร็จการดำเนินงานตามแผนยุทธศาสตร์ฯ ฉบับที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๕๐-๒๕๕๔) ในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๕๐-๒๕๕๒ ครอบคลุมความสำเร็จการดำเนินงานของแผนงาน/โครงการ ความสำเร็จตามยุทธศาสตร์ และความสำเร็จตามตัวชี้วัด

๑.๓.๒ การยกร่างแผนยุทธศาสตร์ (ขั้นตอนที่ ๒)

ดำเนินการในช่วงเดือนมกราคม-พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๓ ซึ่งฝ่ายเลขานุการของคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการพัฒนายุทธศาสตร์การจัดการสารเคมี ได้จัดการประชุมระดมสมองจากทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนผู้แทนจากภาคประชาชน และภาคเอกชน เพื่อเข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมในการยกร่างแผนยุทธศาสตร์ โดยได้มีการประชุมร่วมและประชุมเชิงปฏิบัติการรวมทั้งสิ้น ๗ ครั้ง ดังแสดงใน **รูปที่ ๒** ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อการระดมสมองจนได้เป็นร่างแผนยุทธศาสตร์ฯ ฉบับที่ ๔ ที่ประกอบด้วยสาระสำคัญ ได้แก่ เป้าประสงค์ วัตถุประสงค์ เป้าหมาย ยุทธศาสตร์ และกลวิธีในแต่ละรายยุทธศาสตร์ และนอกเหนือจากการระดมสมองดังกล่าวร่างแผนยุทธศาสตร์ฯ ฉบับที่ ๔ ได้ผ่านการกลั่นกรองจากคณะกรรมการประสานนโยบายและแผนการดำเนินงานว่าด้วยการจัดการสารเคมี รวม ๔ ครั้ง ดังแสดงใน **รูปที่ ๓** และผ่านการพิจารณาให้ความเห็นชอบจากคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการพัฒนายุทธศาสตร์การจัดการสารเคมี ซึ่งมีรองนายกรัฐมนตรี พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ เป็นประธาน เมื่อวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๓

รูปที่ ๔-๕

รูปที่ ๒

การประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อระดมสมองในการยกร่างแผนยุทธศาสตร์การจัดการสารเคมีแห่งชาติ ฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๖๔)

รูปที่ ๓

การประชุมคณะกรรมการประสานนโยบายและแผนว่าด้วยการจัดการสารเคมี เพื่อกลั่นกรองร่างแผนยุทธศาสตร์การจัดการสารเคมีแห่งชาติ ฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๖๔)

รูปที่
๔-๕

การประชุมคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการพัฒนายุทธศาสตร์การจัดการสารเคมี
เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ

๑.๓.๓ การอนุมัติและประกาศใช้แผน (ขั้นตอนที่ ๓)

คณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการพัฒนายุทธศาสตร์การจัดการสารเคมี ซึ่งมี พลตรีสนั่น ขจรประศาสน์ รองนายกรัฐมนตรี เป็นประธาน ได้นำแผนยุทธศาสตร์การจัดการสารเคมีแห่งชาติ ฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๖๔) เสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาให้ความเห็นชอบ ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้ประชุมปรึกษา เมื่อวันที่ ๑๒ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๕ ได้เห็นชอบแผนยุทธศาสตร์การจัดการสารเคมีแห่งชาติ เรียบร้อยแล้ว

บทที่ ๒

สถานการณ์การจัดการสารเคมีของประเทศไทย ประเด็นท้าทายและแนวโน้มในอนาคต

๒.๑ สรุปสถานการณ์ปัญหาสารเคมีในประเทศไทย

กิจกรรมสำคัญอันหนึ่งภายใต้แผนยุทธศาสตร์การจัดการสารเคมีแห่งชาติฉบับที่ ๓ คือ การจัดทำรายงานสถานการณ์การจัดการสารเคมีของประเทศไทย (National Chemical Management Profile) พ.ศ. ๒๕๕๓ โดยรายงานสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๔๘-๒๕๕๒ ผลจากการจัดทำรายงาน ทำให้ได้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ในการดำเนินงานภายใต้แผนยุทธศาสตร์ฯ ฉบับที่ ๓ ในช่วงเวลาที่เหลืออยู่ และต่อเนื่องเป็นข้อมูลนำเข้าสำคัญในกระบวนการพัฒนาแผนยุทธศาสตร์การจัดการสารเคมีแห่งชาติ ฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๖๔) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผลสรุปของปัญหาสารเคมีในประเทศ และประเด็นปัญหาและอุปสรรคที่เป็นความท้าทาย ตลอดจนแนวโน้มในอนาคต

ในส่วนของปัญหาสารเคมีในประเทศไทย สามารถสรุปปัญหาได้เป็น ๓ ส่วนหลักๆ คือ ปัญหาในภาคเกษตรกรรม ปัญหาในภาคอุตสาหกรรม และปัญหาในภาคสาธารณสุขและชุมชน โดยปัญหาจากทั้ง ๓ ส่วน ทำให้เกิดผลกระทบใน ๓ ด้าน คือ ผลกระทบทางด้านสุขภาพอนามัย ผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อม และผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ ทั้งนี้ ปัญหาและผลกระทบไม่ได้แยกส่วนกันอย่างเห็นได้ชัด แต่เป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องและสัมพันธ์กันไปมาโดยมีผลสรุป ดังนี้

๒.๑.๑ ปัญหาสารเคมีในภาคเกษตรกรรม

ปัญหาสารเคมีในภาคเกษตรกรรม ประกอบด้วยปัญหาสำคัญที่เกิดขึ้น คือ ปัญหาการใช้สารเคมีที่ไม่ถูกต้อง ทำให้เกิดผลกระทบต่อทั้งสุขภาพอนามัยของเกษตรกร และผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งสถิติที่พบในช่วง ๑๐ ปีที่ผ่านมา การเจ็บป่วยจากการได้รับสารกำจัดศัตรูพืช เป็นปัญหาในทุกภาคของประเทศ โดยเป็นปัญหาสุขภาพของคนไทย ที่รุนแรงกว่าการเจ็บป่วยจากการทำงานกับสารเคมีในภาคอุตสาหกรรม แม้ว่ามีแนวโน้มลดลงแต่จำนวนผู้ป่วยยังคงสูงกว่า ๑,๐๐๐ รายต่อปี และยังคงพบความเสี่ยงอันตรายจากการได้รับสารออร์กาโนฟอสเฟตและคาร์บาเมตสูงขึ้น ส่วนผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม พบดินมีการปนเปื้อนสารเคมีจากการใช้สารกำจัดวัชพืชและสารกำจัดศัตรูพืช ในบางพื้นที่ของภาคกลาง ภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียง

๒.๑.๒ ปัญหาสารเคมีในภาคอุตสาหกรรม

ปัญหาสารเคมีในภาคอุตสาหกรรม ประกอบด้วยปัญหาหลากหลายที่เกิดขึ้น คือ ปัญหาสุขภาพ จากการประกอบอาชีพทางอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นผลกระทบโดยตรง ต่อสุขภาพอนามัยของผู้ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม ปัญหาการรั่วไหลของสารเคมีจากโรงงานอุตสาหกรรม ปัญหาอุบัติเหตุ สารเคมีที่เกิดจากการเกิดอุบัติเหตุในโรงงาน (เช่นที่แสดงใน **รูปที่ ๖**) และจากการขนส่งสารเคมี ปัญหาการลักลอบทิ้งสารเคมี การลักลอบทิ้งกากอุตสาหกรรมที่เป็นอันตรายและของเสียอันตราย ตลอดจนปัญหาการกำจัดและบำบัดสารเคมีจากอุตสาหกรรมที่เป็นไปอย่างไม่ถูกต้อง ซึ่งเป็นผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน และสิ่งแวดล้อมที่อยู่ใกล้เคียง โดยจากสถิติข้อมูลที่รวบรวมได้พบว่า ปัญหาสุขภาพจากการประกอบอาชีพทางอุตสาหกรรม มีแนวโน้มสูงขึ้น และพบมากในพื้นที่อุตสาหกรรม ในกรุงเทพมหานคร แถบภาคตะวันออกเฉียง และเมืองศูนย์กลางของภาค ส่วนปัญหาอุบัติเหตุ สารเคมีนั้น ส่วนใหญ่เกิดจากการรั่วไหลในโรงงาน การเกิดไฟไหม้ และอุบัติเหตุจากการขนส่ง ซึ่งจำนวนอุบัติเหตุมีแนวโน้มสูงขึ้น โดยมีความถี่อยู่ระหว่าง ๒๔-๓๖ ครั้งต่อปี ในเรื่องของปัญหาการบำบัดและกำจัดกากของเสียจากภาคอุตสาหกรรม พบปริมาณที่ถูกนำไปกำจัดมีเพียงร้อยละ ๓๒ ของปริมาณที่เกิดขึ้น จึงเกิดปัญหาในเรื่องของการลักลอบทิ้งสารเคมี ซึ่งส่งผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนใกล้เคียง และต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งพบการปนเปื้อนของโลหะหนัก และสารอินทรีย์ระเหยง่าย ทั้งในแหล่งน้ำจืด น้ำใต้ดิน และในดินในบางพื้นที่ นอกจากนี้ ยังส่งผลกระทบในด้านเศรษฐกิจที่ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในเรื่องของผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพอนามัย ส่งผลกระทบต่อเนื่องจนเกิดการต่อต้านของชุมชนในพื้นที่ เช่น กรณีของนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด ซึ่งมีผลกระทบต่อเนื่องในเรื่องของการลงทุนจากต่างประเทศ

รูปที่ ๖

อุบัติเหตุสารเคมีรั่วไหล
เมื่อวันที่ ๑๕ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๓
ในโรงงานผลิตเครื่องประดับ
ภายในนิคมอุตสาหกรรมไฮเทค
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๒.๑.๓ ปัญหาสารเคมีในภาคสาธารณสุขและชุมชน

ปัญหาสารเคมีในภาคสาธารณสุขและชุมชน ประกอบด้วย ปัญหาหลากหลายที่เกิดขึ้นเช่นกัน ปัญหาส่วนหนึ่งคือ ปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนในชุมชน หรือผู้บริโภค ซึ่งได้แก่ ปัญหาสารเคมีตกค้างในอาหาร ในยา และในเครื่องสำอาง อาการไม่พึงประสงค์จากการใช้ยา อันตรายจากสารเคมีในผลิตภัณฑ์ผู้บริโภค เช่น ของเล่นเด็ก เมลามีนในผลิตภัณฑ์นม ตะกั่วในหม้อก๋วยเตี๋ยว ทั้งนี้ ปัญหาสารเคมีตกค้างในอาหาร พบการปนเปื้อนของสารเคมี เช่น สารอะฟลาท็อกซิน สารโพลีในน้ำมันทอดอาหาร ยาฆ่าแมลง พอร์มาลดีไฮด์ สารกันรา บอแรกซ์ สารฟอกขาวและ สารเร่งเนื้อแดง จากสถิติพบการปนเปื้อนของยาฆ่าแมลงและพอร์มาลีน ที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ปัญหาสารเคมีในยาและเครื่องสำอางพบการปนเปื้อนของสเตียรอยด์ ปรอทและสารอื่นๆ และพบอาการไม่พึงประสงค์จากยาที่เพิ่มขึ้นทุกปี ปัญหาสารเคมีในภาคชุมชนอีกส่วนหนึ่งคือ ปัญหาของเสียอันตรายที่เกิดขึ้นในชุมชน ได้แก่ บ้านเรือน การค้า และสถานพยาบาล ที่มีประมาณร้อยละ ๒๒ ของปริมาณของเสียอันตรายที่เกิดขึ้นทั้งหมดเฉลี่ย ๑.๘๓ ล้านตันต่อปี โดยปัญหาหลักที่เกิดขึ้นคือ ของเสียอันตรายที่เกิดขึ้นยังคงพบถูกทิ้งปะปนกับขยะมูลฝอยทั่วไป ส่งผลกระทบต่อทั้งสิ่งแวดล้อมในชุมชน และสุขภาพอนามัยของประชาชนในชุมชน

๒.๒ สถานการณ์การจัดการสารเคมี ประเด็นท้าทายและแนวโน้มในอนาคต

นอกเหนือจากผลสรุปในเรื่องของปัญหาสารเคมีข้างต้น ข้อมูลจากรายงานสถานการณ์ การจัดการสารเคมีของประเทศไทยดังกล่าว ทำให้ได้ข้อมูลในส่วนของสถานการณ์การจัดการสารเคมีของประเทศ และประเด็นปัญหาที่เป็นความท้าทาย ตลอดจนแนวโน้มในอนาคต ซึ่งสรุปได้ดังนี้

๒.๒.๑ ประเด็นท้าทายด้านกฎหมาย

กฎหมายที่เกี่ยวกับการจัดการสารเคมีของประเทศไทย ยังไม่ครอบคลุมสารเคมีทั้งหมดที่มีการผลิต นำเข้า และใช้ในประเทศ นอกจากนี้ยังมีการขยายตัวของการใช้สารเคมีทั้งในภาคเกษตรกรรม ภาคอุตสาหกรรม ภาคผลิตภัณฑ์สำหรับผู้บริโภค และภาคสาธารณสุข รวมไปถึงสารเคมีที่อยู่ภายใต้อนุสัญญา พันธกรณีระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับการจัดการสารเคมี ดังนั้น ควรมีการปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการจัดการสารเคมีให้ทันสมัย สามารถกำกับดูแลสารเคมีได้ตลอดวงจรชีวิต ตั้งแต่การนำเข้า ผลิต ขนส่ง จนถึงการใช้ และการกำจัดกากของเสียอันตราย รวมทั้งให้การจัดการสารเคมีของประเทศไทย สอดคล้องกับสถานการณ์และสภาพปัญหาของประเทศ ให้เท่าทันกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ และความเคลื่อนไหวระหว่างประเทศด้านสารเคมี

๒.๒.๒ ประเด็นท้าทายของปัญหาผลกระทบของสารเคมีต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม

ปัญหาผลกระทบของสารเคมีต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม มีประเด็นท้าทายที่สามารถสรุปได้ดังนี้

- (๑) ปัญหาสารเคมีในภาคเกษตรกรรมอันเกิดจากการใช้สารเคมีไม่ถูกต้อง มีผลกระทบต่อสุขภาพของเกษตรกร ผู้ใช้สารเคมีทางการเกษตร และยังพบปัญหาสารตกค้างในผลผลิตทางการเกษตร และสิ่งแวดล้อม ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อประชาชนในประเทศ และการค้าระหว่างประเทศ นอกจากนี้ ยังมีปัญหาการโฆษณาและการขายตรงวัตถุอันตรายทางการเกษตร และปัญหาการจัดการซากบรรจุเคมีภัณฑ์ที่ใช้ทางการเกษตร ที่ยังต้องการการควบคุมและจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ
- (๒) ปัญหาสารเคมีในภาคอุตสาหกรรม มีผลกระทบต่อสุขภาพคนงาน สิ่งแวดล้อม และชุมชนโดยรอบโรงงาน นอกจากนี้ยังมีปัญหาเกี่ยวกับอุบัติเหตุสารเคมี และการบำบัดจัดการกากของเสียอันตรายอุตสาหกรรม ทั้งนี้ผู้ประกอบการขนาดกลาง และย่อม (SMEs) ยังเป็นกลุ่มที่น่าเป็นห่วงที่สุด

- (๓) ปัญหาสารเคมีในภาคชุมชน และผลิตภัณฑ์ วัตถุอันตราย ที่ใช้ในบ้านเรือนหรือทางสาธารณสุข ตลอดจนปัญหาสารเคมีอันตรายตกค้างในอาหาร ยา เครื่องสำอาง และผลิตภัณฑ์ที่ใช้ในชีวิตประจำวัน ปัญหาการใช้และการกำจัด บำบัดไม่ถูกต้อง ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม
- (๔) ปัญหาสารเคมีในภาคขนส่ง ซึ่งส่วนใหญ่เกิดจากอุบัติเหตุในการขนส่งสารเคมีและสินค้าอันตรายทางบก ทางน้ำ และทางรถไฟ ทำให้เกิดความเสียหายอย่างฉับพลันต่อชีวิตและทรัพย์สิน รวมทั้งอาจมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม
- (๕) ปัญหาสารเคมีในภาควิจัยและวิชาการ สืบเนื่องจากปัญหาความปลอดภัยด้านสารเคมีในห้องปฏิบัติการ รวมทั้งการจัดเก็บ การกำจัดของเสียและสารเคมี ซึ่งส่งผลกระทบต่อผู้ปฏิบัติงานและสิ่งแวดล้อม ครอบคลุมถึงปัญหาสารเคมีอันตรายตกค้างในอาหาร ยา เครื่องสำอาง และผลิตภัณฑ์ที่ใช้ในชีวิตประจำวัน ปัญหาการใช้และการกำจัด บำบัดไม่ถูกต้อง ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม ซึ่งประเด็นท้าทายคือ ความจำเป็นในการพัฒนาศักยภาพของห้องปฏิบัติการในประเทศ ให้สามารถดำเนินการตรวจสอบ เฝ้าระวัง และวิจัยพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพและได้มาตรฐานสากล

๒.๒.๓ ประเด็นท้าทายในเรื่องของศักยภาพ และบทบาทของภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ในการบริหารจัดการสารเคมี

ในการดำเนินงานที่ผ่านมา พบว่า ศักยภาพการและบทบาทของภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการสารเคมี มีประเด็นท้าทายที่สามารถสรุปได้ดังนี้

- (๑) ภาครัฐ ปัญหาด้านเศรษฐกิจของประเทศ ทำให้งบประมาณบางหน่วยงานลดลง ส่งผลให้บางแผนงาน โครงการ ต้องยกเลิก หรือเลื่อนระยะเวลาดำเนินการออกไป หรือถูกปรับลดงบประมาณ ส่งผลทำให้เงินในส่วนที่จะมาใช้ในการจัดการสารเคมีอย่างถูกวิธีถูกลดลงไปด้วย ส่งผลให้เกิดข้อจำกัดด้านกำลังคนและงบประมาณ จึงจำเป็นต้องมีการบูรณาการทำงานระหว่างกระทรวงที่เกี่ยวข้อง เพื่อเสริมงานกันและกัน และลดความซ้ำซ้อนของงาน ประเด็นท้าทายของภาครัฐที่สำคัญประการหนึ่ง อันเนื่องจากนโยบายการกระจายอำนาจในปัจจุบัน คือ การพัฒนาศักยภาพและบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการสนับสนุนการบริหารจัดการสารเคมีที่จำเป็นต้องเพิ่มการดำเนินงานในส่วนมากขึ้นต่อไป

- (๒) ภาคเอกชน มีความจำเป็นต้องพัฒนาศักยภาพในการบริหารจัดการสารเคมีให้ได้มาตรฐานมากขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดเล็ก (SMEs) รวมทั้งสนับสนุนให้ภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการจัดการสารเคมีมากขึ้น เช่น การทำธุรกิจด้วยความรับผิดชอบต่อสังคม ชุมชน และสิ่งแวดล้อม
- (๓) ภาควิชาการและวิจัย ควรเร่งเสริมสร้างศักยภาพของห้องปฏิบัติการไทยให้ได้มาตรฐานทัดเทียมสากล ส่งเสริมให้มีการวิจัยอย่างเป็นระบบ ตรงกับประเด็นปัญหาด้านการจัดการสารเคมีของประเทศ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องในการพัฒนาหาข้อเสนอแนะเชิงนโยบายให้ผู้บริหาร
- (๔) ภาคประชาชน ต้องพัฒนาศักยภาพองค์กรภาคประชาชนและชุมชน เพื่อช่วยในการเฝ้าระวังอันตรายจากสารเคมีในระดับท้องถิ่น เพื่อนำไปสู่กระบวนการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ อย่างเป็นรูปธรรมรวมทั้งส่งเสริมการบูรณาการกับสถาบันการศึกษาของประเทศ เพื่อสร้างเยาวชนของประเทศให้มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง เต็มโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีสำนึกที่ดีเกี่ยวกับความปลอดภัยด้านสารเคมี และสามารถถ่ายทอดแนวคิดขยายสู่ครอบครัวและชุมชนต่อไป

๒.๒.๔ ประเด็นท้าทายด้านการบูรณาการในการบริหารจัดการสารเคมีอย่างครบวงจร

การบริหารจัดการสารเคมีให้เกิดขึ้นอย่างครบวงจรนั้น ต้องบูรณาการงานระหว่างกระทรวงและภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ซึ่งปัจจุบันหน่วยงานส่วนใหญ่ยังดำเนินการแบบแยกส่วน ประเด็นท้าทายสำคัญที่จำเป็นจะต้องบูรณาการ คือ

- (๑) ระบบฐานข้อมูลสารเคมีของประเทศที่ยังคงกระจัดกระจาย ไม่เป็นปัจจุบัน ทำให้ไม่สามารถติดตามสารเคมีตลอดวงจรชีวิต เพราะแต่ละหน่วยงานมีรูปแบบการเก็บข้อมูลแตกต่างกันตามวัตถุประสงค์การใช้ของหน่วยงาน ประเด็นท้าทายคือ การจัดระบบฐานข้อมูลสารเคมีที่สามารถติดตามความเคลื่อนไหวของสารเคมีตั้งแต่การนำเข้า ผลิต ขนส่ง เก็บรักษา ส่งออก และการใช้ จนกระทั่งการกำจัดทำลาย รวมทั้งการประเมินและติดตามเฝ้าระวังผลกระทบของสารเคมีต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ได้ข้อมูลไปใช้ในการวางแผนกำหนดนโยบายและการจัดการอย่างเหมาะสม และความจำเป็นที่อาจต้องมีการศึกษาเพื่อพิจารณาการจัดตั้งองค์กรกลางเพื่อการจัดการสารเคมีระดับชาติ หรือ National Chemical Agency (NCA)

- (๒) การแก้ไขปัญหาาร่วมกันระหว่าง ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาควิชาการ และภาคประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการบริหารจัดการในพื้นที่ เช่น กรณีปัญหาของนิคมอุตสาหกรรม การจัดการกากอุตสาหกรรม ซากภาชนะบรรจุเคมีภัณฑ์เกษตร และขยะอันตราย จากชุมชน
- (๓) การพัฒนากลไกของภาครัฐในการควบคุมสารเคมีตลอดวงจรชีวิต ซึ่งเป็นการสร้าง กระบวนการบริหารจัดการสารเคมีให้ครอบคลุมรายชนิดของสารเคมี และบริหารจัดการ สารเคมีตลอดวงจรชีวิต ซึ่งอาจมีความจำเป็นต้องพัฒนาองค์ประกอบต่างๆ ของการบริหารจัดการ อาทิเช่น กฎหมาย ระบบข้อมูล หน่วยงานกลาง หรือหน่วยงาน รับผิดชอบ โครงสร้างพื้นฐานเชิงเทคนิค และบุคลากร
- (๔) ประเด็นท้าทายในการบูรณาการที่สำคัญคือ ความเชื่อมโยงประเด็นยุทธศาสตร์การ จัดการสารเคมีแห่งชาติ กับการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ของประเทศด้านต่างๆ อาทิเช่น แผนยุทธศาสตร์เกษตรอินทรีย์แห่งชาติ แผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ และยุทธศาสตร์การพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นต้น โดยจะต้องมีการประสานการดำเนินการ ไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อน แต่ให้เป็นการดำเนินงานเพื่อเสริมการทำงานร่วมกัน

๒.๒.๕ ประเด็นท้าทายในการตอบสนอง และการเตรียมความพร้อม เพื่อรองรับกติกาสากล เกี่ยวกับการจัดการสารเคมีระหว่างประเทศ

การจัดการสารเคมีของประเทศ ยังต้องการการปรับปรุงให้ทันสมัย ให้เหมาะสมกับ สถานการณ์และการจัดการในปัจจุบันและในอนาคต โดยเฉพาะในด้านพันธกรณี ข้อตกลง และกติกา สากลเกี่ยวกับการจัดการสารเคมีระหว่างประเทศ ที่จะมีความเข้มข้นเพิ่มมากขึ้น เช่น อนุสัญญา สโตกโฮล์มว่าด้วยสารมลพิษที่ตกค้างยาวนาน กรอบอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลง ของสภาพภูมิอากาศ อนุสัญญาบาเซลว่าด้วยการควบคุมการเคลื่อนย้ายข้ามแดนของเสียอันตราย และกำจัด ระบบสากลแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการจัดกลุ่มสารเคมี/เคมีภัณฑ์และการติดฉลาก รวมทั้ง กฎหมายของสหภาพยุโรปและประเทศต่างๆ ว่าด้วยการจัดการสารเคมี ประเด็นท้าทายจึงอยู่ที่การ สร้างทีม Thailand ในการเตรียมความพร้อมของประเทศ ให้เท่าทันกับความเคลื่อนไหว และพันธกรณี ระหว่างประเทศด้านสารเคมี เพื่อป้องกันอันตรายของสารเคมี ต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม รวมทั้ง รักษาผลประโยชน์สูงสุดของประเทศ

๒.๒.๖ ประเด็นท้าทายในการเตรียมความพร้อมด้านความปลอดภัยจากสารเคมีเพื่อรองรับเทคโนโลยีใหม่ๆ

เทคโนโลยีใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน เช่น นาโนเทคโนโลยี มีโอกาสที่จะก่อให้เกิดปัญหาความปลอดภัยจากผลิตภัณฑ์ที่ผลิตขึ้นจากเทคโนโลยี ดังนั้นหากไม่มีการป้องกันที่ถูกต้อง ซึ่งในปัจจุบันคณะรัฐมนตรีได้จัดตั้งศูนย์นาโนเทคโนโลยีแห่งชาติ ภายใต้สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) รับผิดชอบในการสร้างสนับสนุนส่งเสริมศักยภาพของนาโนเทคโนโลยี ตลอดจนเผยแพร่ความรู้ให้กับสังคม ถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่ภาคอุตสาหกรรม และสร้างความตระหนักรู้ ความเข้าใจกับประชาชนในประเทศในการรับรู้ข่าวสารข้อมูลนาโนเทคโนโลยีทั้งในปัจจุบันและในอนาคต ซึ่งปัจจุบันศูนย์นาโนเทคโนโลยีแห่งชาติกำลังยกวางแผนยุทธศาสตร์ด้านความปลอดภัยและจริยธรรมนาโนเทคโนโลยี (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙)

บทที่ ๓

ผลการประเมินความสำเร็จการดำเนินงาน ภายใต้แผนยุทธศาสตร์การจัดการสารเคมีแห่งชาติ ฉบับที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๕๐-๒๕๕๔) ช่วงปี พ.ศ. ๒๕๕๐-๒๕๕๓

๓.๑ การประเมินความสำเร็จในการดำเนินงานตามแผนยุทธศาสตร์ฯ ฉบับที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๕๐-๒๕๕๔) ในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๕๐-๒๕๕๓

คณะรัฐมนตรี มีมติเมื่อวันที่ ๙ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๐ เห็นชอบแผนยุทธศาสตร์การจัดการสารเคมีแห่งชาติ ฉบับที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๕๐-๒๕๕๔) พร้อมแผนปฏิบัติการและงบประมาณ ตามที่กระทรวงสาธารณสุขเสนอ โดยการสนับสนุนจาก ๑๗ กระทรวงที่เกี่ยวข้อง แผนยุทธศาสตร์ฯ ฉบับที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๕๐-๒๕๕๔) เป็นแผนระยะกลาง มีกรอบเวลาดำเนินงาน ๕ ปี ประกอบด้วย ๑๒ แผนงานหลัก ซึ่งแบ่งย่อยออกเป็น ๑๔๒ โครงการ โดยมี ๒๕ หน่วยงานรับผิดชอบและใช้งบประมาณรวมทั้งสิ้น ๑,๑๔๑.๔๐ ล้านบาท

แผนยุทธศาสตร์ฯ ฉบับที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๕๐-๒๕๕๔) มีโครงสร้างซึ่งประกอบด้วย วิสัยทัศน์ (Vision) พันธกิจ (Missions) วัตถุประสงค์ (Objectives) เป้าหมาย (Targets) ยุทธศาสตร์ (Strategies) มาตรการ (Measures) และตัวชี้วัด (Indicators) ในส่วนของยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย ๓ ยุทธศาสตร์หลักคือ ยุทธศาสตร์ที่ ๑ การพัฒนาระบบบริหารการจัดการสารเคมี ยุทธศาสตร์ที่ ๒ การลดความเสี่ยงอันตรายจากสารเคมี และยุทธศาสตร์ที่ ๓ การส่งเสริมความปลอดภัยและบทบาทประชาชน

ในการจัดการสารเคมี ซึ่งในการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ทั้ง ๓ นี้ ได้มีการวางมาตรการเพื่อ การดำเนินงานไว้ ๕ ด้าน คือ มาตรการด้านกฎหมาย มาตรการด้านเศรษฐศาสตร์และการเงินการคลัง มาตรการด้านการพัฒนาเทคโนโลยีที่เหมาะสม มาตรการด้านการศึกษา การจัดการความรู้และ กระบวนการเรียนรู้ และมาตรการด้านการเสริมสร้างการมีส่วนร่วม และการพัฒนาศักยภาพของ ภาคประชาชน

จากโครงสร้างของแผนยุทธศาสตร์ฯ ฉบับที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๕๐-๒๕๕๔) ได้มีการกำหนดแผนงานหลัก เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ จำนวน ๑๒ แผนงาน คือ การปรับปรุงแก้ไขกฎหมายการจัดการสารเคมีของ ประเทศให้เป็นปัจจุบัน การป้องกันการนำเข้าและส่งออกสารพิษและวัตถุอันตรายที่ผิดกฎหมาย รวมทั้ง การจัดการซากผลิตภัณฑ์ การศึกษาเพื่อสำรวจข้อมูล และประเมินความเสี่ยงเส้นทางการขนส่งสินค้า อันตรายด้วยระบบภูมิสารสนเทศ การพัฒนาฐานข้อมูลและการจัดเก็บเพื่อการติดตามการขนส่ง สารเคมี วัตถุอันตราย ของเสียอันตราย และกากของเสียอันตรายทางอุตสาหกรรมระหว่างการขนส่ง จากต้นทางไปยังปลายทางที่เชื่อมต่อในแต่ละสาขาขนส่ง การจัดตั้งกองทุนฟื้นฟูสุขภาพและสิ่งแวดล้อม จากภัยสารเคมีในเหตุการณ์ฉุกเฉิน การพัฒนาระบบการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ เกษตรปลอด สารเคมี การพัฒนาระบบการจัดการสารเคมีอย่างครบวงจร ในภาคอุตสาหกรรม การพัฒนาศักยภาพ และขีดความสามารถห้องปฏิบัติการของประเทศ การพัฒนาเชื่อมโยงระบบฐานข้อมูลสารเคมีของ ประเทศ การพัฒนารูปแบบการจัดการอุบัติภัยจากสารเคมีเชิงบูรณาการ การพัฒนาศักยภาพของ ชุมชนและเครือข่ายภาคประชาชนในการเฝ้าระวังความปลอดภัยด้านสารเคมี และการวิจัยและพัฒนา เพื่อรองรับนวัตกรรมใหม่ที่เกิดขึ้นใหม่ ทั้งนี้ภายใต้แต่ละแผนงานหลักต่างๆ ดังกล่าว ได้มีการกำหนด ออกเป็น ๑๔๒ โครงการ

เพื่อให้การดำเนินงานตามแผนยุทธศาสตร์ฯ ฉบับที่ ๓ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จึงมีการติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานที่ผ่านมา เพื่อให้ทราบถึงความก้าวหน้าและระดับความสำเร็จ ในช่วงครึ่ง แผนแรก เพื่อที่จะได้ปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานในช่วงครึ่งแผนหลังได้ ทั้งนี้ ในการประเมิน ความสำเร็จการ ดำเนินงานภายใต้แผนยุทธศาสตร์ฯ ฉบับที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๕๐-๒๕๕๔) ช่วงปี พ.ศ. ๒๕๕๐-๒๕๕๒ มีการประเมินใน ๒ รูปแบบ คือ การประเมินความสำเร็จตามแผนงานและ การประเมินความสำเร็จ เชิงยุทธศาสตร์ โดยมีวิธีการดำเนินงานและผลการประเมิน ดังนี้

๓.๒ การประเมินความสำเร็จตามแผนงาน

๓.๒.๑ วิธีการดำเนินงาน

การประเมินความสำเร็จในการดำเนินงาน ตามแผนงานโครงการของแผนยุทธศาสตร์ ฉบับที่ ๓ ในช่วงครึ่งแผน ดำเนินการโดยการส่งแบบสอบถามขอข้อมูลผลการดำเนินงานทั้ง ๑๔๒ โครงการภายใต้ ๑๒ แผนงานหลักจากหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบ โดยกำหนดความสำเร็จเป็น ๔ ระดับ คือ ระดับความสำเร็จดีเยี่ยม ระดับความสำเร็จดี ระดับความสำเร็จปกติ และระดับความสำเร็จที่ควรปรับปรุง โดยระดับความสำเร็จดีเยี่ยม หมายถึง แผนงานที่ดำเนินการเสร็จตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ในแผนฯ และมีการนำไปปรับปรุงให้ทันต่อสถานการณ์ หรือนำไปต่อยอดให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน ระดับความสำเร็จดี หมายถึง แผนงานที่ดำเนินเสร็จแล้ว ตามเวลาที่กำหนดตามแผนฯ ระดับความสำเร็จปกติ หมายถึง แผนงานที่ อยู่ระหว่างการดำเนินงานตามแผนฯ และระดับความสำเร็จที่ควรปรับปรุง หมายถึง แผนงานที่ยังไม่เริ่มดำเนินการตามแผนฯ

๓.๒.๒ ผลการประเมินความสำเร็จตามแผนงาน

จากการดำเนินการ ได้ผลการประเมินความสำเร็จ สรุปได้ว่า การดำเนินงานของทั้ง ๑๒ แผนงานสำคัญ มีความก้าวหน้าอยู่ในระดับที่น่าพึงพอใจ ทุกหน่วยงานมีความตั้งใจที่จะนำแผนงานโครงการดังกล่าวไปขับเคลื่อน รวมทั้งผู้บริหารของหน่วยงาน ได้ให้ความสำคัญกับการดำเนินงาน ภายใต้แผนยุทธศาสตร์ฯ ฉบับที่ ๓ ผลการประเมินพบว่า มีแผนงานที่ได้ระดับความสำเร็จดีเยี่ยม ๓ แผนงาน ระดับความสำเร็จดี ๑ แผนงาน และระดับความสำเร็จปกติ ๘ แผนงาน สรุปความสำเร็จได้ดังนี้

- (๑) มีการพัฒนาเครือข่าย และระบบการจัดการอุบัติเหตุสารเคมี ในเหตุการณ์ฉุกเฉินเชิงบูรณาการของประเทศ รวมทั้งการฝึกซ้อมแผนรองรับอุบัติเหตุจากสารเคมี เพื่อเตรียมความพร้อมในการตอบโต้และรับมือกับเหตุฉุกเฉิน และการรั่วไหลของสารเคมี/วัตถุอันตราย
- (๒) มีการพัฒนานวัตกรรมใหม่ๆ เพื่อใช้ในการควบคุม ฝ้าระวัง ป้องกันและลดความเสี่ยงอันตรายจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่มีประสิทธิภาพ ได้มาตรฐาน แม่นยำ ราคาถูก ลดการพึ่งพาจากต่างประเทศ เช่น ชุดตรวจสอบสารเคมีกำจัดแมลงทั้ง ๔ กลุ่ม

ในผัก ผลไม้ และธัญพืช ซึ่งชุมชนและท้องถิ่นสามารถนำไปใช้ทดสอบได้ด้วยตนเอง นอกจากนี้ยังมีการพัฒนาเทคโนโลยีชีวภาพทางดิน (ปุ๋ยชีวภาพ) และผลิตภัณฑ์จุลินทรีย์ ที่นำไปใช้ในการเกษตรอินทรีย์ เพื่อปรับปรุงบำรุงดิน สามารถใช้ทดแทนสารเคมี

- (๓) มีการพัฒนางานวิจัยใหม่ๆ เช่น การพัฒนาดัชนีชี้วัดความปลอดภัยของชุมชน ภาคเกษตรและอุตสาหกรรมต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม และการพัฒนาแนวปฏิบัติ ด้านความปลอดภัยของชุมชนที่ถูกต้อง (community of practice: COP) และมีการวิจัยพิษและอันตรายในของเด็ก
- (๔) มีการริเริ่มการพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถ ด้านห้องปฏิบัติการสารเคมีและ สิ่งแวดล้อม รวมทั้งบุคลากรในการตรวจวิเคราะห์ของประเทศ ให้มีมาตรฐานเดียวกัน เพื่อให้เป็นที่ยอมรับความสามารถในการทดสอบและตรวจวิเคราะห์จากต่างประเทศ
- (๕) มีการริเริ่มการพัฒนาระบบการจัดการสารเคมีทางภาคอุตสาหกรรม โดยเฉพาะสารที่มีความเสี่ยงสูงโดยจัดทำคู่มือ แนวทางการปฏิบัติที่ถูกต้อง และการอบรมให้ความรู้ แก่คนงานในการป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีในโรงงาน
- (๖) มีการริเริ่มการพัฒนาเชื่อมโยงฐานข้อมูลสารเคมีของประเทศ เพื่อติดตามเส้นทาง ของสารเคมีที่นำเข้ามาในประเทศ เช่น การเชื่อมโยงฐานข้อมูลสารเคมีทางภาค อุตสาหกรรม ณ จุดนำเข้า (National Single Window) ซึ่งจะขยายผลสู่ภาคอื่นๆ ต่อไป นอกจากนี้ยังมีการพัฒนาฐานข้อมูลความปลอดภัยของสารเคมีของประเทศ (National Chemical Safety Cards: ICSCs) ขึ้น
- (๗) มีการริเริ่มการพัฒนาระบบการเกษตรที่เหมาะสม (Good Agriculture Practice: GAP) และระบบการผลิตสินค้าเกษตรที่ดี (Good Manufacturing Practice: GMP) ซึ่งจะเป็นการรับรองคุณภาพสินค้าทางการเกษตร ว่ามีความปลอดภัยจากสารเคมี (Q Mark) ทำให้ผู้บริโภคมีช่องทางในการเข้าถึงผลิตภัณฑ์เกษตรที่ปลอดภัยจาก สารเคมีมากขึ้น
- (๘) มีการติดตามความเคลื่อนไหวระหว่างประเทศด้านสารเคมี เช่น ความเคลื่อนไหว กระบวนการพัฒนา และการบังคับใช้กฎหมายของสหภาพยุโรปที่ใช้ในการควบคุม สารเคมีในกลุ่มประเทศสมาชิก ที่ประเทศคู่ค้านอกกลุ่มจะต้องปฏิบัติตามกฎหมาย (REACH: Registration, Evaluation, Authorization and Restriction of Chemicals) และระบบสากลในการจัดกลุ่มเคมี/เคมีภัณฑ์และการติดฉลาก (Globally Harmonized System of Classification and labeling of Chemicals: GHS)

- (๙) มีการสร้างเครือข่ายระหว่างองค์กรภาควิชาการ และภาคประชาชน ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการเฝ้าระวังความเป็นอันตรายจากสารเคมีอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาในพื้นที่อย่างเป็นรูปธรรม เช่น การศึกษาเพื่อเฝ้าระวังผลกระทบจากความเสียงอันตรายของประเทศจากการเปิดเสรีนำเข้าของเสียงอันตราย ภายใต้ความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย-ญี่ปุ่น (JTEPA) และการเปิดเสรีการค้าของเสียงอันตรายข้ามแดน อาเซียน-ญี่ปุ่น (AJCEPA) และการนำเสนอประเด็นปัญหาการจัดการขยะอันตรายจากการมีส่วนร่วมของชุมชน เข้าสู่เวทีสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ เป็นต้น
- (๑๐) มีการเริ่มเตรียมความพร้อมของประเทศ เพื่อรองรับการพัฒนาเทคโนโลยีใหม่ๆ เช่น แผนยุทธศาสตร์ความปลอดภัยและจริยธรรมนาโนเทคโนโลยี/เทคโนโลยีการผลิตที่สะอาด (Clean Technology: CT) ๑๒ รายสาขา ได้แก่ อุตสาหกรรมยางพารา อุตสาหกรรมสับปะรดกระป๋อง อุตสาหกรรมอาหารทะเลแช่แข็ง อุตสาหกรรมชุปโลหะ และอุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์ไม้ เป็นต้น เพื่อถ่ายทอดให้ผู้ประกอบการนำไปปฏิบัติ
- (๑๑) มีการริเริ่มการบูรณาการกับสถาบันการศึกษาหลักของประเทศ เพื่อการนำเนื้อหาความรู้ เรื่อง ความปลอดภัยของสารเคมีตามระบบสากลในการจัดกลุ่มเคมี/เคมีภัณฑ์ และการติดฉลาก (GHS) สู่หลักสูตรการศึกษาภาคบังคับ เพื่อให้เยาวชนของประเทศมีการใช้สารเคมีอย่างปลอดภัย

๓.๓ การประเมินความสำเร็จเชิงยุทธศาสตร์

การประเมินความสำเร็จในเชิงยุทธศาสตร์ ดำเนินการโดยการวิเคราะห์จากผลของการประเมินความสำเร็จตามแผนงาน และประเมินในเชิงยุทธศาสตร์ ซึ่งได้ผลสรุปว่า การดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ที่ ๑ คือ การพัฒนาระบบบริหารจัดการสารเคมี มีผลการประเมินความสำเร็จในระดับดี การดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ที่ ๒ คือ การลดความเสี่ยงอันตรายจากสารเคมี มีผลการประเมินความสำเร็จในระดับปานกลาง ส่วนการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ที่ ๓ คือ การส่งเสริมความปลอดภัยและบทบาทประชาชนในการจัดการสารเคมี มีผลการประเมินความสำเร็จในระดับปานกลาง ซึ่งรวมผลการประเมินความสำเร็จในเชิงยุทธศาสตร์ของทั้ง ๓ ยุทธศาสตร์ ถือว่าอยู่ในระดับที่น่าพอใจ สำหรับการดำเนินงานในช่วงครึ่งแรกของแผน (ปี พ.ศ. ๒๕๕๐-๒๕๕๒) แต่อาจต้องมีการเร่งรัดเพิ่มเติมหรือปรับปรุงการดำเนินงานจากเดิมในเวลา ๒ ปีที่เหลืออยู่ของแผนยุทธศาสตร์ฯ ฉบับที่ ๓ คือ ในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๕๓-๒๕๕๔ ตลอดจนพิจารณาต่อยอดการดำเนินงานสู่แผนยุทธศาสตร์ฯ ฉบับที่ ๔ ต่อไป

๓.๔ การประเมินความสำเร็จแผนงานในส่วนต่อเนื่องต่อไปเมื่อสิ้นสุดแผน

จากผลการประเมินครั้งนี้ ภาพรวมการดำเนินงานของ ๑๒ แผนงานหลัก ภายใต้แผนยุทธศาสตร์ฯ ฉบับที่ ๓ (พ.ศ.๒๕๕๐-๒๕๕๔) ในช่วงครึ่งแรกของแผน มีระดับความสำเร็จเป็นที่น่าพอใจ แต่ยังมีอีกหลายโครงการภายใต้ ๑๒ แผนงาน ที่ไม่ได้นำผลการประเมินความสำเร็จมารายงานในครั้ง นี้ ซึ่งได้ดำเนินการเก็บและรวบรวมข้อมูล ผลการดำเนินงาน และความก้าวหน้าของโครงการเหล่านี้ ในเบื้องต้นพบว่าโครงการส่วนหนึ่ง มีการดำเนินงานเป็นไปตามแผนในระดับที่น่าพอใจ ซึ่งจะได้ทำ การประเมินความสำเร็จของโครงการที่เหลือภายใต้ ๑๒ แผนงานหลักในช่วงครึ่งหลังของแผน เพื่อให้ การประเมินความสำเร็จของแผนยุทธศาสตร์ฯ ฉบับที่ ๓ เป็นไปอย่างสมบูรณ์ต่อไป

๓.๕ การประเมินความสำเร็จตามตัวชี้วัดของยุทธศาสตร์ฯ

นอกจากการประเมินความสำเร็จของแผนฯ ในลักษณะของการประเมินผลการดำเนินงานตาม แผนงานดังกล่าว ในช่วงครึ่งหลังของแผนยุทธศาสตร์ฯ จะได้ดำเนินการประเมินความสำเร็จตาม ตัวชี้วัดที่กำหนดทั้ง ๑๘ ตัวชี้วัดหลัก และ ๕๓ ตัวชี้วัดย่อย ซึ่งจะทำให้การประเมินได้ผลชัดเจนมากขึ้น ว่าการดำเนินงานตามแผนยุทธศาสตร์ฯ ฉบับที่ ๓ (พ.ศ.๒๕๕๐-๒๕๕๔) มีความสำเร็จในเชิงผลกระทบ ที่ได้รับมากน้อยเพียงใด

๓.๖ การใช้งบประมาณในดำเนินงานตามแผนยุทธศาสตร์ฯ ฉบับที่ ๓

ตามที่คณะรัฐมนตรี ได้ให้ความเห็นชอบกรอบวงเงินเพื่อการดำเนินงานตามแผนยุทธศาสตร์ฯ ฉบับที่ ๓ จำนวน ๑,๑๘๑.๘๐ ล้านบาท เป็นการให้ความเห็นชอบในหลักการ มิใช่งบประมาณที่ได้มา โดยเฉพาะเพื่อดำเนินการตามแผนฯ ในการดำเนินแผนงานโครงการ กระทรวงต่างๆ ที่รับผิดชอบจะ ต้องบริหารจัดการงบประมาณที่ได้รับจัดสรรประจำปีจากสำนักงบประมาณมาดำเนินการเองเป็นผลให้ การใช้งบประมาณเพื่อการดำเนินงาน ๓ ปีที่ผ่านมา ต่ำกว่ากรอบวงเงินที่คณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบ คิดเป็นร้อยละ ๓๐ ของงบประมาณทั้งหมด

๓.๗ สรุปการดำเนินงานตามแผนยุทธศาสตร์ฯ ฉบับที่ 3 ในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๕๐-๒๕๕๒

ผลจากการประเมินความสำเร็จของการดำเนินงานตามแผนยุทธศาสตร์ฯ ฉบับที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๕๐-๒๕๕๔) ในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๕๐-๒๕๕๒ พบว่ามีความสำเร็จในระดับที่น่าพึงพอใจ การดำเนินงานเป็นไปในทิศทางที่ถูกต้อง เกิดเครือข่ายในการทำงานด้านสารเคมีร่วมกันที่เข้มแข็งขึ้น หลายหน่วยงานได้ผลักดันผลงานหลายสิ่งหลายอย่างเกิดขึ้นที่จะสามารถต่อยอดและขยายการดำเนินงานต่อไปในอนาคตได้ ดังแสดงตัวอย่างใน **รูปที่ ๗** และ **รูปที่ ๘** ตลอดจนมีการดำเนินงานหลายประการที่ช่วยลดช่องว่างของปัญหาที่เกิดจากสารเคมี ทำให้ประเทศไทยได้รับการยอมรับจากนานาชาติ ในการจัดการสารเคมีที่เป็นระบบมากขึ้นและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ภายใต้แผนยุทธศาสตร์ฯ ฉบับที่ ๓

รูปที่ ๗

ชุดตรวจสอบสารเคมีกำจัดแมลงนวัตกรรมใหม่ ซึ่งพัฒนาภายใต้แผนยุทธศาสตร์ฯ ฉบับที่ ๓ เพื่อใช้ในการเฝ้าระวัง เพื่อลดความเสี่ยงอันตรายจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่มีประสิทธิภาพได้มาตรฐาน แม่นยำราคาถูก และลดการพึ่งพาจากต่างประเทศ

รูปที่ ๘

การฝึกซ้อมแผนปฏิบัติการป้องกันและระงับอุบัติเหตุจากสารเคมีและวัตถุอันตราย ระดับกลุ่มจังหวัดภายใต้แผนยุทธศาสตร์ฯ ฉบับที่ ๓ เพื่อเตรียมความพร้อมในการตอบโต้และรับมือกับเหตุฉุกเฉิน และการรั่วไหลของสารเคมี/วัตถุอันตราย

อย่างไรก็ดี ยังมีประเด็นปัญหาและอุปสรรคและประเด็นท้าทายต่างๆ จากผลการประเมินความสำเร็จข้างต้น ซึ่งได้แก่ การจัดระบบฐานข้อมูลสารเคมีที่ต้องมีการต่อยอดจากเดิม การเพิ่มเครื่องมือและกลไกในการควบคุมจัดการสารเคมีจากต้นน้ำถึงปลายน้ำ เพื่อให้เป็นระบบครบวงจร การขยายการดำเนินงาน ในการลดความเสี่ยงจากสารเคมี ในภาคเกษตรกรรม ภาคอุตสาหกรรม และภาคสาธารณสุข ชุมชนและผู้บริโภค ให้ครอบคลุมทั่วถึง การบูรณาการการทำงานเพื่อลดความเสี่ยงจากสารเคมีในพื้นที่สำคัญต่างๆ ให้มากขึ้น การเพิ่มศักยภาพในการบริหารจัดการสารเคมีของผู้ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งขยายบทบาทการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน และการเพิ่มความเชี่ยวชาญและการประสานงานเพื่อตอบสนองต่อข้อตกลงระหว่างประเทศ ซึ่งประเด็นเหล่านี้ มีความจำเป็นต้องเร่งรัดการดำเนินงานในระยะเวลาที่เหลือของแผนยุทธศาสตร์ฯ ฉบับที่ ๓ และส่งต่อไปพิจารณาดำเนินการในแผนยุทธศาสตร์ฯ ฉบับที่ ๔ โดยผลการประเมินความสำเร็จของแผนยุทธศาสตร์ฯ ฉบับที่ ๓ นี้ เป็นข้อมูลนำเข้าที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการยกร่างแผนยุทธศาสตร์ฯ ฉบับที่ ๔ ตลอดจนการจัดทำแผนปฏิบัติการของแผนยุทธศาสตร์ฯ ฉบับที่ ๔

บทที่ ๔

แนวคิดและหลักการของการพัฒนาเพนยุทธศาสตร์ การจัดการสารเคมีแห่งชาติ ฉบับที่ ๔

๔.๑ กรอบแนวทางการพัฒนาแผนยุทธศาสตร์การจัดการสารเคมีแห่งชาติ ฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๖๔)

การพัฒนาแผนยุทธศาสตร์ฯ ฉบับที่ ๔ เริ่มจากพิจารณากรอบแนวทางการพัฒนาแผนยุทธศาสตร์ฯ ฉบับที่ ๔ โดยการทบทวนกรอบของแผนแม่บทพัฒนาความปลอดภัยของสารเคมีแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๔๐-๒๕๔๔) แผนแม่บทฯ ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๔๕-๒๕๔๙) แผนยุทธศาสตร์ฯ ฉบับที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๕๐-๒๕๕๔) ผลการประเมินความสำเร็จของแผนยุทธศาสตร์ฯ ฉบับที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๕๐-๒๕๕๔) ในระยะครึ่งแผน ความสำคัญของปัญหาและแนวโน้มในอนาคต แล้วพิจารณาเพิ่มเติมทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก โดยการพิจารณาในแต่ละปัจจัย ซึ่งมีข้อมูลนำเข้า (input) เป็นกรอบแนวทางการพัฒนาแผนยุทธศาสตร์ฯ ฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๖๔) ดังนี้

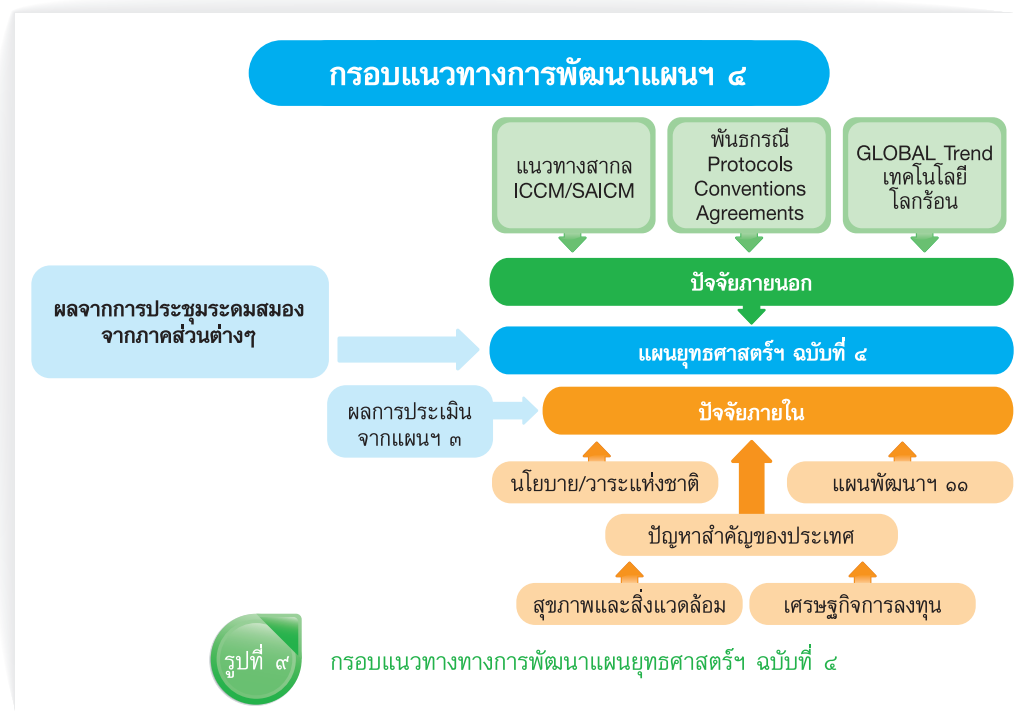
ปัจจัยภายใน พิจารณาปัจจัยนำเข้า ใน ๓ เรื่องคือ

- นโยบายของรัฐบาล และวาระแห่งชาติ ที่ได้มีการกำหนดไว้
- ปัญหาสำคัญของประเทศที่ยังคงมีอยู่และแนวโน้มในอนาคต ซึ่งแบ่งออกได้เป็น ๒ ส่วนคือ ปัญหาด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อมและปัญหาด้านเศรษฐกิจ
- กรอบแนวคิดของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑

ปัจจัยภายนอก พิจารณาปัจจัยนำเข้า ใน ๓ เรื่องคือ

- ยุทธศาสตร์ระหว่างประเทศว่าด้วยการจัดการสารเคมี (SAICM)
- พันธกรณีระหว่างประเทศ
- แนวโน้มการพัฒนาหรือการเปลี่ยนแปลงของโลกหรือ Global Trend

รูปที่ ๙ แสดงภาพของการวางกรอบแนวทางทางการพัฒนาแผนยุทธศาสตร์ฯ ฉบับที่ ๔ ที่แสดงให้เห็นถึงปัจจัยนำเข้าในส่วนต่างๆ ทั้งที่เป็นปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก รวมถึงผลการประเมินความสำเร็จจากแผนยุทธศาสตร์ฯ ฉบับที่ ๓ ในระยะครึ่งแผนแรก และผลจากการประชุมระดมสมองจากภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

๔.๒ แนวคิดและหลักการของการพัฒนาแผนยุทธศาสตร์การจัดการสารเคมีแห่งชาติ ฉบับที่ ๔

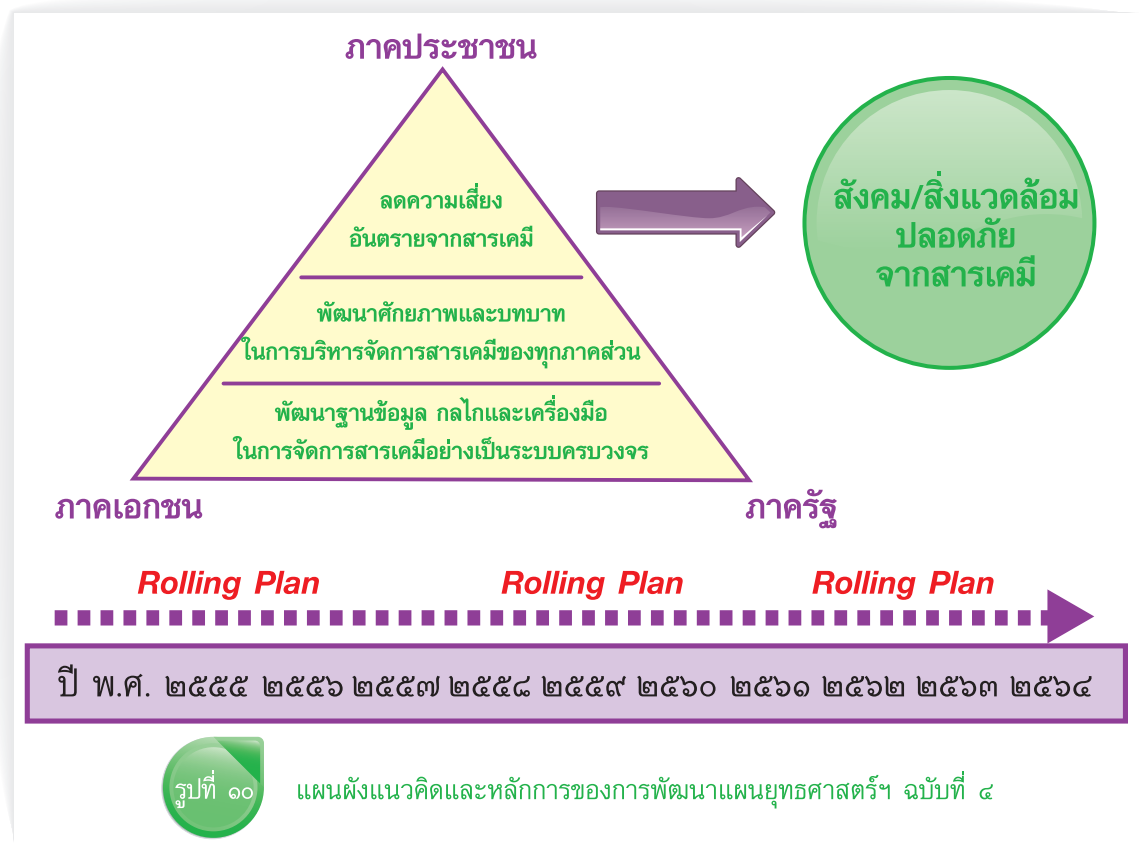
(พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๖๔)

แนวคิดและหลักการของการพัฒนาแผนยุทธศาสตร์การจัดการสารเคมีแห่งชาติ ฉบับที่ ๔ คือ สิ่งที่กำหนดขึ้นเพื่อเป็นตัวหลักสำหรับการยึดโยง การอ้างอิง และการเป็นแนวทาง เพื่อให้การกำหนด ยุทธศาสตร์ กลวิธี แผนงาน โครงการ กิจกรรม งบประมาณ และวิธีดำเนินการของแผน เป็นไป อย่างถูกต้อง ชัดเจน ตรงตามเป้าหมาย มีความเหมาะสม มีประสิทธิภาพ และสามารถบรรลุเป้าหมาย ที่จะทำให้สังคมและสิ่งแวดล้อมปลอดภัยจากสารเคมีได้อย่างยั่งยืน และจากกรอบแนวทางการพัฒนา แผนยุทธศาสตร์ฯ ฉบับที่ ๔ ที่ได้พิจารณาข้างต้น ได้มีการประชุมระดมสมองจนได้ แนวคิดและ หลักการของแผนยุทธศาสตร์ฯ ฉบับที่ ๔ ดังแสดงในแผนผังตาม **รูปที่ ๑๐** โดยมีรายละเอียด ดังนี้

- (๑) กำหนดกรอบเวลาให้เป็นแผนระยะยาว ๑๐ ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๖๔ ซึ่งสอดคล้อง กับยุทธศาสตร์ระหว่างประเทศว่าด้วยการจัดการสารเคมี (SAICM) ซึ่งกำหนดที่จะ บรรลุเป้าหมาย ในปี พ.ศ. ๒๕๖๓ โดยให้มีการทบทวนผลการดำเนินงานทุก ๒ ปี
- (๒) ส่งเสริมความร่วมมือด้วยการให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาค ประชาชน มีบทบาทและมีส่วนร่วมในการจัดการสารเคมี ตั้งแต่การวางแผน การบริหาร การดำเนินงาน และการปฏิบัติงานอย่างเหมาะสม
- (๓) วางแผนยุทธศาสตร์ที่พัฒนาต่อเนื่องมาจาก แผนยุทธศาสตร์การจัดการสารเคมี แห่งชาติ ฉบับที่ ๓ โดยให้มียุทธศาสตร์ที่ลดช่องว่างทางเครื่องมือในการจัดการที่ ยังขาดอยู่ พร้อมกับการพัฒนาเครื่องมือหรือกลไกเชิงรุก และวางยุทธศาสตร์ที่ พัฒนาองค์ความรู้และเพิ่มศักยภาพ เพื่อผลักดันและเสริมสร้างยุทธศาสตร์ที่เป็น ไปเพื่อการลดความเสี่ยง จนได้ผลลัพธ์สุดท้ายคือ สังคมและสิ่งแวดล้อมปลอดภัย จากสารเคมี

(๔) กำหนดหลักการทำงานที่เน้นการบูรณาการ โดยให้หน่วยงานและองค์กรจากภาคส่วนต่างๆ มีแผนงานโครงการที่ทำร่วมกันอย่างบูรณาการมากขึ้น ลดความซ้ำซ้อนและประสานความร่วมมือในการปฏิบัติงาน

(๕) ให้มีกลไกการขับเคลื่อนและติดตามประเมินแผน โดยมีการกำหนดตัวชี้วัด หรือระดับความสำเร็จสำคัญต่างๆ ตามระยะเวลาของแผน และให้มีการติดตามและประเมินแผนเป็นระยะๆ เพื่อให้การดำเนินงานตามแผนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ มุ่งผลสำเร็จตามเป้าประสงค์

บทที่ ๕

สาระสำคัญของแผนยุทธศาสตร์การจัดการ สารเคมีแห่งชาติ ฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๖๔)

๕.๑ แผนยุทธศาสตร์การจัดการสารเคมีแห่งชาติ ฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๖๔)

ผลจากศึกษาพัฒนาเพื่อยกร่างแผนยุทธศาสตร์การจัดการสารเคมีแห่งชาติ ฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๖๔) ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๒ และจากการกำหนดกรอบแนวทาง และแนวคิดและหลักการของแผน ตลอดจนผลจากการประชุมระดมสมองของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ๗ ครั้ง และจากการกลั่นกรองร่างแผนยุทธศาสตร์ฯ ฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๖๔) ของคณะกรรมการประสานนโยบายและแผนการดำเนินงานด้านการจัดการสารเคมี ๔ ครั้ง การพิจารณาของคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการพัฒนายุทธศาสตร์การจัดการสารเคมี ในช่วงตั้งแต่ ต้นปี พ.ศ. ๒๕๕๓ จนถึงเดือนพฤศจิกายน ๒๕๕๓ ตลอดจน คณะรัฐมนตรีได้ให้ความเห็นชอบต่อแผนยุทธศาสตร์การจัดการสารเคมีแห่งชาติ ฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๖๔) เมื่อวันที่ ๑๒ เมษายน ๒๕๕๔ สรุปสาระสำคัญของแผนยุทธศาสตร์ฯ ฉบับที่ ๔ ดังแสดงสรุปในแผนผังภาพรวมของแผนยุทธศาสตร์ฯ ฉบับที่ ๔ ในภาคผนวก ซึ่งมีรายละเอียดดังแสดงใน หัวข้อต่อไป

๕.๒ เป้าประสงค์ วัตถุประสงค์ และเป้าหมาย

เป้าประสงค์

“ภายในปี พ.ศ. ๒๕๖๔ สังคมและสิ่งแวดล้อมปลอดภัย บนพื้นฐานของการจัดการสารเคมีที่มีประสิทธิภาพ มีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศ”

วัตถุประสงค์

- (๑) เพื่อให้การจัดการสารเคมีของประเทศเป็นระบบ ครอบคลุมทั้งวงจรชีวิตของสารเคมี และเหมาะสม กับบริบทการพัฒนาในระดับประเทศและระดับสากล
- (๒) เพื่อเสริมสร้างความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในการจัดการสารเคมีของประเทศ
- (๓) เพื่อลดผลกระทบต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อมอันเนื่องมาจากสารเคมีให้เหลือน้อยที่สุด

เป้าหมาย

- (๑) มีกลไกและระบบบริหารจัดการสารเคมีของประเทศ ที่คุ้มครองสุขภาพและความปลอดภัยของประชาชนและสิ่งแวดล้อม
- (๒) ทุกภาคส่วนมีศักยภาพ ในการป้องกันและควบคุมผลกระทบต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อมอันเนื่องมาจากสารเคมี
- (๓) มีเครือข่ายที่เข้มแข็งในการจัดการสารเคมีของประเทศ

๕.๓ ยุทธศาสตร์การจัดการสารเคมีแห่งชาติ ฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๖๔)

จากแนวคิดและหลักการของแผนยุทธศาสตร์ฯ ฉบับที่ ๔ ที่ได้กำหนดไว้ในข้อ (๓) ว่า ให้มีการวางแผนยุทธศาสตร์ โดยพัฒนาต่อเนื่องจากแผนยุทธศาสตร์การจัดการสารเคมีแห่งชาติ ฉบับที่ ๓ โดยให้มียุทธศาสตร์ที่ลดช่องว่างทางเครื่องมือในการจัดการที่ยังขาดอยู่ พร้อมกับการพัฒนาเครื่องมือหรือกลไกเชิงรุก และวางแผนยุทธศาสตร์ที่พัฒนาองค์ความรู้และเพิ่มศักยภาพ เพื่อผลักดันและเสริมสร้างยุทธศาสตร์ที่เป็นไปเพื่อการลดความเสี่ยงจนได้ผลลัพธ์สุดท้ายคือ สังคมและสิ่งแวดล้อมปลอดภัยจากสารเคมีนั้น จึงได้มีการกำหนดยุทธศาสตร์สำหรับแผนยุทธศาสตร์ฯ ฉบับที่ ๔ ไว้ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ พัฒนาระบบข้อมูล กลไกและเครื่องมือในการจัดการสารเคมีอย่างเป็นระบบครบวงจร
ยุทธศาสตร์ที่ ๒ พัฒนาศักยภาพและบทบาทในการบริหารจัดการสารเคมีของทุกภาคส่วน
ยุทธศาสตร์ที่ ๓ ลดความเสี่ยงอันตรายจากสารเคมี

๕.๔ กลวิธีภายใต้ยุทธศาสตร์ที่ ๑ พัฒนาระบบข้อมูล กลไก และเครื่องมือในการจัดการสารเคมี อย่างเป็นระบบครบวงจร

กำหนดกลวิธีไว้ ๓ กลวิธี พร้อมรายละเอียด ดังนี้

กลวิธีที่ ๑ พัฒนาระบบฐานข้อมูลกลาง

- (๑) พัฒนาระบบฐานข้อมูลสารเคมี ของแต่ละหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้มีประสิทธิภาพ
- (๒) เชื่อมโยงระบบข้อมูลสารเคมี ของแต่ละหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้เป็นระบบฐานข้อมูลกลางที่ประกอบด้วย ข้อมูลการนำเข้า ส่งออก การผลิต และการดำเนินการกับสารเคมีที่มีอยู่ จนถึงการบำบัด กำจัด และทำลาย เพื่อให้ทราบข้อมูลสารเคมี ตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำ และพัฒนาระบบข้อมูล เพื่อให้สามารถเข้าถึงข้อมูลและนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ได้

กลวิธีที่ ๒ พัฒนากลไกและเครื่องมือในการจัดการสารเคมีอย่างเป็นระบบครบวงจร

- (๑) พัฒนาเครื่องมือทางกฎหมาย
ดำเนินการพัฒนาเครื่องมือทางกฎหมาย เพื่อให้มีการควบคุม กำกับดูแลสารเคมีจากต้นน้ำถึงปลายน้ำ ซึ่งครอบคลุมการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องในด้านต่างๆ ทั้ง ๗ ด้าน ดังนี้
 - ก. การนำเข้า/ส่งออก
 - ข. การผลิต
 - ค. การครอบครอง
 - ง. การจำหน่าย
 - จ. การขนส่ง
 - ฉ. การใช้
 - ช. การบำบัด และกำจัดทำลาย

ทั้งนี้ ให้มีการพิจารณาช่องว่างทางกฎหมายที่ยังมีอยู่ แล้วพัฒนาให้มีการออกกฎหมาย กฎระเบียบ และมาตรฐาน ให้ครอบคลุมในการควบคุม และกำกับดูแล สารเคมีทั้ง ๗ ด้านดังกล่าว โดยให้ครอบคลุม ทั้งสารเคมีในภาคอุตสาหกรรม ภาคเกษตรกรรม ภาคการขนส่ง และภาคผู้บริโภค และภาคสาธารณสุข เช่น การพิจารณา ควบคุมการนำเข้าสารเคมีที่เป็นแบบ positive list หรือ negative list การควบคุม สารเคมีนำเข้า เพิ่มเติมจากจำนวนสารเคมีที่มีการควบคุมภายใต้ พระราชบัญญัติต่างๆ การกำหนดกฎระเบียบ เพื่อควบคุมในเรื่องมาตรฐานบรรจุภัณฑ์ มาตรฐานการขนส่งหรือการควบคุมเส้นทางการลำเลียง ทั้งทางเรือ ทางราง และทางถนน การพัฒนากฎหมายที่ ควบคุมเรื่องความปลอดภัยในการขนส่งสินค้าอันตรายข้ามแดน การเปิดโอกาสให้ภาคเอกชนมีบทบาท ในการมีส่วนร่วมในการร่างกฎหมาย การสร้างการเฝ้าระวังทางสังคม ในเรื่องของการใช้กฎหมาย และการพัฒนากฎหมายการเปิดเผยข้อมูล ให้ประชาชนรู้ถึงความเป็นอันตรายของสารเคมี ตลอดจน ให้มีการพัฒนากลไกการประสานงาน เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมาย ในการจัดการสารเคมีเป็นไป อย่างมีประสิทธิภาพ

(๒) พัฒนาเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์

- ก. พัฒนากลไกและเครื่องมือเพื่อรองรับมาตรการและเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ เพื่อการจัดการ สิ่งแวดล้อม ที่จะมีการบังคับใช้กฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสารเคมี
- ข. พัฒนาระบบการประกันอุบัติเหตุในการขนส่งวัตถุอันตราย
- ค. สร้างมาตรการจูงใจ เพื่อสนับสนุนให้ภาคเอกชนดำเนินการภายใต้ ความรับผิดชอบต่อสังคม

(๓) พัฒนาเครื่องมือด้านการประเมิน (Assessment)

- ก. การประเมินศักยภาพการรองรับเชิงพื้นที่ (Carrying Capacity)
- ข. การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) และสุขภาพ (HIA)
- ค. การประเมินความเสี่ยง (Risk Assessment) โดยมุ่งเน้นการประเมินความเสี่ยง ด้านสุขภาพเชิงพื้นที่ การจัดลำดับ การกำกับดูแลการประเมินความเสี่ยง สารเคมี รายงานการประเมินความเป็นอันตรายของสารเคมี และการประเมิน โอกาสรับสัมผัส

(๔) เตรียมความพร้อมด้านความปลอดภัยจากสารเคมีเพื่อรองรับเทคโนโลยีใหม่ๆ เช่น นาโนเทคโนโลยี

กลวิธีที่ ๓ สร้างกลไกเพื่อขับเคลื่อนการจัดการสารเคมีอย่างมีประสิทธิภาพ

- (๑) สร้างกลไกการขับเคลื่อนแผน โดยให้แผนยุทธศาสตร์ฯ ฉบับที่ ๔ มีการทบทวนผลการดำเนินงานทุก ๒ ปี เพื่อนำสู่การปรับแผนปฏิบัติการ (Rolling Plan) และกำหนดตัวชี้วัดสำคัญและระดับความสำเร็จ ตามระยะเวลา (milestones) รวมถึงสร้างกลไกการขับเคลื่อนและดำเนินงานตามแผนอย่างมีประสิทธิภาพ
- (๒) ศึกษาแนวทางการจัดตั้งองค์กรกลางในการจัดการสารเคมีระดับชาติ (National Chemical Agency: NCA) เพื่อรองรับการดำเนินงาน ในเรื่องของการจัดการระบบข้อมูลสารเคมีกลางในระดับชาติ และระบบการประเมินความเสี่ยงสารเคมี ตลอดจนการเชื่อมโยงการบริหารจัดการสารเคมีให้เป็นระบบที่บูรณาการครบวงจร

๕.๕ กลวิธีภายใต้ยุทธศาสตร์ที่ ๒ พัฒนาศักยภาพและบทบาทในการบริหารจัดการสารเคมีของทุกภาคส่วน

กำหนดกลวิธีไว้ ๓ กลวิธี พร้อมรายละเอียด ดังนี้

กลวิธีที่ ๑ พัฒนาศักยภาพและพัฒนาศักยภาพบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสารเคมี

- (๑) พัฒนาและสื่อสารองค์ความรู้
 - ก. พัฒนาระบบการจัดการองค์ความรู้และการศึกษาด้านการจัดการสารเคมี เพื่อเป็นฐานข้อมูลในการตัดสินใจ จัดให้มีเวทีแลกเปลี่ยนความรู้ พัฒนาคู่มือศูนย์การเรียนรู้ต้นแบบ และความรู้ผ่านเว็บไซต์
 - ข. ส่งเสริมการวิจัยโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของสารทดแทน การลดความเสี่ยงและศึกษาวิจัย เพิ่มเติมด้านระบาดวิทยา และผลกระทบของสารเคมีอันตรายต่อสุขภาพอนามัยและสิ่งแวดล้อม
 - ค. พัฒนาเครื่องตรวจวัดอย่างง่ายในการตรวจสอบมลพิษจากสารเคมีในระดับท้องถิ่น

- ง. ส่งเสริมการสื่อสารสาธารณะ ให้มีการสื่อสารข้อมูลและองค์ความรู้ระหว่างรัฐ เอกชน ประชาสังคม ให้มีการส่งผ่านองค์ความรู้สู่ประชาชน เช่น การส่งความรู้ผ่านทางสมัชชาสุขภาพชุมชนในระดับท้องถิ่น การสร้างกลุ่มรณรงค์ เพื่อให้ความรู้สาธารณะ สร้างความตระหนัก และสร้างจิตสำนึกในการร่วมกันเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการและป้องกันการเกิดผลกระทบจากสารเคมีต่อสังคม และสิ่งแวดล้อม
- (๒) พัฒนาศักยภาพบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสารเคมี
- ก. ให้มีการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่อย่างต่อเนื่อง เช่น เจ้าหน้าที่กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรมการขนส่งทางบก กรมศุลกากร การท่าเรือ ตำรวจ เป็นต้น และสนับสนุนให้มีการฝึกอบรม เจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- ข. ให้มีการฝึกอบรมครูอาจารย์และเยาวชนในเรื่องความปลอดภัยด้านสารเคมี
- ค. สนับสนุนให้มีการฝึกอบรมบุคลากรในภาคเอกชน พนักงาน และคนงานในโรงงาน และผู้เกี่ยวข้องในการจัดการสารเคมี
- ง. ส่งเสริมการให้ความรู้แก่ประชาชน สร้างความตระหนัก และสร้างจิตสำนึกในการร่วมกันเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการและป้องกันการเกิดผลกระทบจากสารเคมีต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม
- จ. พัฒนาผู้เชี่ยวชาญด้านสินค้าอันตราย และผู้ประเมินสารเคมี
- (๓) พัฒนาศักยภาพห้องปฏิบัติการด้านสารเคมี
- ก. พัฒนาห้องปฏิบัติการอ้างอิง และศูนย์ความเป็นเลิศด้านการปฏิบัติการสารเคมี กำหนดมาตรฐานของห้องปฏิบัติการ และพัฒนาศักยภาพการตรวจวัดความเป็นพิษจากสารเคมี
- ข. พัฒนาระบบความสามารถ ในการทดสอบอันตรายเคมีภัณฑ์ในห้องทดลอง และส่งเสริมการวิจัย และการประเมินความเสี่ยงสารเคมีทางห้องปฏิบัติการ
- ค. ส่งเสริมให้มีการกำจัดของเสียจากห้องปฏิบัติการอย่างถูกต้องและปลอดภัย
- (๔) พัฒนาศักยภาพศูนย์พิษวิทยาและเครือข่าย ให้สามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง และยั่งยืน

กลวิธีที่ ๒ พัฒนาศักยภาพการตอบสนองและการเตรียมความพร้อมต่อพันธกรณีและข้อตกลงระหว่างประเทศ

- (๑) เสริมสร้างประสิทธิภาพการตอบสนองการดำเนินการตามอนุสัญญาต่างๆ โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน และคุ้มครองสิทธิคนไทย
- (๒) เตรียมความพร้อมเพื่อรองรับกลไกระหว่างประเทศที่มีการพัฒนา/ปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง เช่น IFCS, SAICM, GHS, REACH และ Free Trade Area (FTA) เป็นต้น
- (๓) เสริมสร้างศักยภาพคณะผู้เชี่ยวชาญในการเจรจาด้านการจัดการสารเคมีระหว่างประเทศ โดยการเสริมสร้างความรู้ในด้านการเจรจา และความรู้ในด้านการจัดการสารเคมีในเรื่องนั้นๆ รวมทั้งหารือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดทำที่ที่เหมาะสมของประเทศไทยในการเจรจาด้านการจัดการสารเคมีระหว่างประเทศ
- (๔) เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารด้านพันธกรณีและข้อตกลงระหว่างประเทศด้านการจัดการสารเคมีสู่สาธารณะ เพื่อให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจ และให้ความร่วมมือในการดำเนินงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

กลวิธีที่ ๓ ส่งเสริมบทบาทและการมีส่วนร่วมในการจัดการสารเคมีของทุกภาคส่วน

- (๑) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการจัดการสารเคมี เสริมสร้างให้ชุมชนมีความสามารถในการตรวจสอบการดำเนินงานของภาคเอกชนได้อย่างเข้มแข็ง เช่น การจัดตั้งคณะที่ปรึกษาระดับชุมชน (Community Advisory Panel) การส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการวางแผนการจัดการสารเคมี การตรวจสอบสารพิษตกค้างโดยชุมชน
- (๒) เสริมสร้างความเข้มแข็งและบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ในการจัดการสารเคมีในพื้นที่

- (๓) ส่งเสริมความร่วมมือของภาคเอกชนในการจัดการสารเคมี ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานในการจัดการสารเคมี ผ่านทางช่องทางต่างๆ ของภาคเอกชน เช่น คณะกรรมการร่วมรัฐและเอกชน (กรอ.) สภาอุตสาหกรรม และหอการค้า เป็นต้น
- (๔) ส่งเสริมบทบาทการมีส่วนร่วมของกลุ่มวิชาชีพและเครือข่ายทางสังคมต่างๆ ใช้กลไกของกลุ่มวิชาชีพสนับสนุนการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานในการจัดการสารเคมี ของภาคประชาชนและภาคเอกชน ประสานพลังกับเครือข่าย และประสานพลังกลุ่มยุทธศาสตร์ เช่น สภาวิชาชีพต่างๆ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน สภานายความ สมัชชาสุขภาพแห่งชาติ และสื่อมวลชน เป็นต้น

๕.๖ กลวิธีภายใต้ยุทธศาสตร์ที่ ๓ ลดความเสี่ยงอันตรายจากสารเคมี

กำหนดกลวิธีไว้ ๓ กลวิธี พร้อมรายละเอียด ดังนี้

กลวิธีที่ ๑ ป้องกันอันตรายจากสารเคมี

- (๑) ลดความเสี่ยงอันตรายจากสารเคมีในภาคการเกษตร
 - ก. ส่งเสริมการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practice: GAP) ซึ่งรวมถึงการใช้สารเคมีอย่างปลอดภัย (safe use)
 - ข. ควบคุมการจำหน่ายสารเคมีด้านการเกษตรให้เป็นไปอย่างถูกต้องและทั่วถึง ควบคุมการโฆษณา และการขายตรงสารเคมีที่ใช้ในการเกษตร เพื่อป้องกันการหลอกลวง และการใช้สารเคมีที่มากเกินไปจนความจำเป็น
 - ค. ลดการใช้สารเคมีด้านการเกษตรที่มีความเสี่ยงสูง กำหนดบัญชีรายชื่อสารเคมีด้านการเกษตรที่มีความเสี่ยงสูง พิจารณาจำกัดหรือยกเลิกการนำเข้าสารเคมีด้านการเกษตรที่มีความเสี่ยงสูง
 - ง. ส่งเสริมการเกษตรอินทรีย์ การใช้สารทดแทนสารเคมี และการสร้างกลไกด้านการตลาดเพื่อส่งเสริมการขายผลิตภัณฑ์จากเกษตรอินทรีย์ เช่น การให้เครื่องหมายหรือตราคุณภาพ

(๒) ลดความเสี่ยงอันตรายจากสารเคมีในภาคอุตสาหกรรม

- ก. ลดความเสี่ยงอันตรายจากสารเคมีเชิงพื้นที่ โดยทุกภาคส่วนดำเนินการร่วมกัน อย่างบูรณาการในการจัดการสารเคมีเชิงพื้นที่ ในพื้นที่ที่มีปัญหา หรือ พื้นที่ที่มีความเสี่ยงสูง
- ข. ลดการใช้สารเคมีที่มีความเสี่ยงสูง เช่น การใช้สารทดแทน การสื่อสารความเสี่ยงให้ผู้ประกอบการมีความรู้ความเข้าใจ การประเมินวัฏจักรชีวิตของผลิตภัณฑ์ (Life Cycle Assessment: LCA)
- ค. ควบคุมให้มีการบำบัดและกำจัดสารเคมีและกากของเสียอันตรายอย่างถูกต้อง และป้องกันไม่ให้เกิดการลักลอบทิ้ง
- ง. ส่งเสริมการประกอบการ/การผลิตผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เช่น การส่งเสริมการผลิต โดยใช้เทคโนโลยีสีเขียว/เทคโนโลยีสะอาด (Green/Clean technology) การเผยแพร่และส่งเสริมให้อุตสาหกรรม ใช้หลักการเคมีสีเขียว (Green Chemistry Principle) เป็นองค์ความรู้ ในกระบวนการผลิต และกระบวนการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง การส่งเสริมกลไกการผลิตที่ใช้กระบวนการ Total Energy Management ที่ทำให้มีการลดการใช้สารเคมีลง การส่งเสริมการจัดตั้ง Eco Town การส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการดำเนินการในเรื่องของ Corporate Social Responsibility (CSR), Social Enterprise และการส่งเสริมธุรกิจ SME ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม
- จ. ส่งเสริมความปลอดภัยและอาชีวอนามัยในสถานประกอบการ โดยส่งเสริมความปลอดภัยของพนักงานในโรงงาน ป้องกันการปนเปื้อนของสารเคมีในสถานประกอบการ และป้องกันการเกิดโรคจากการประกอบการ ในกลุ่มที่มีความเสี่ยงสูง

(๓) ลดความเสี่ยงอันตรายจากสารเคมีในภาคผู้บริโภคและสาธารณสุข

- ก. ส่งเสริมการบริโภคผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม และการสร้างกลไกด้านการตลาด เช่น ตลาดสีเขียว

- ข. ส่งเสริมการคุ้มครองผู้บริโภคด้านสารเคมี เช่น การติดตามตรวจสอบสินค้าและผลิตภัณฑ์ให้ปลอดภัยต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมการให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชน ให้มีช่องทางการรับเรื่องร้องเรียนของผู้บริโภคที่สามารถดำเนินการแก้ไขปัญหาอย่างบูรณาการจัดการกับปัญหาสารเคมีในผลิตภัณฑ์ (Chemicals in Products) เช่น ผลิตภัณฑ์สำหรับเด็ก ผลิตภัณฑ์สุขภาพ ความปลอดภัยอาหาร และปัญหาการปนเปื้อนโลหะหนัก การดำเนินการต่อเนื่องในเรื่องระบบสากลการจำแนกความเป็นอันตรายและการสื่อสารความเป็นอันตราย (Globally Harmonized System: GHS)
- ค. ส่งเสริมการจัดการสารเคมีและของเสียอันตรายจากภาคสาธารณสุขและผู้บริโภค โดยลดการใช้สารเคมีที่มีความเสี่ยงสูงและการใช้สารเคมีที่เกินความจำเป็นในชุมชน เช่น ส่งเสริมการจัดการพาหะนำโรคแบบผสมผสาน (Integrated Vector Management: IVM) การจัดการของเสียอันตรายจากโรงพยาบาล ตลอดจนการจัดการของเสียอันตรายจากชุมชน/ท้องถิ่นอย่างถูกต้อง และการจัดการของเสียอันตรายในกิจการชุมชนที่ไม่เข้าข่ายโรงงาน
- (๔) ลดความเสี่ยงอันตรายจากสารเคมีในภาคการขนส่ง โดยจัดทำมาตรฐานบรรจุภัณฑ์ที่ใช้ในการขนส่งและทดสอบมาตรฐาน กำหนดให้มีการประกันภัยการขนส่งสินค้าอันตราย จัดทำ GIS เส้นทางขนส่งสินค้าอันตราย และกำหนดเส้นทางขนส่งสินค้าอันตรายที่เหมาะสม

กลวิธีที่ ๒ เฝ้าระวังและติดตามตรวจสอบผลกระทบจากสารเคมี

- (๑) เฝ้าระวังและติดตามตรวจสอบระดับมลพิษอันเนื่องมาจากสารเคมี จากแหล่งกำเนิดมลพิษ ในสิ่งแวดล้อม (น้ำ อากาศ และดิน) ตลอดจนในผลิตภัณฑ์ที่ใช้ในการอุปโภคและบริโภค เช่น อาหารและยา ของเล่นเด็ก เพื่อเฝ้าระวังระดับความเป็นอันตรายของสารเคมีที่อาจจะมีผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน
- (๒) ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเฝ้าระวัง พัฒนากลไกเพื่อให้ประชาชนสามารถร่วมเป็นส่วนหนึ่งของการติดตามและการเฝ้าระวังผลกระทบจากสารเคมี
- (๓) พัฒนางานด้านระดับวิทยาศาสตร์เคมี เพื่อสร้างระบบเฝ้าระวังติดตามและตรวจสอบด้านความปลอดภัยสารเคมีต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน

กลยุทธ์ที่ ๓ รับมือสถานการณ์ฉุกเฉินและการรักษาเยี่ยวยาและพื้นฟู

- (๑) พัฒนาระบบการจัดการเหตุฉุกเฉิน รวมถึงการดำเนินงานต่างๆ ดังต่อไปนี้
 - ก. จัดทำแผนปฏิบัติการฉุกเฉินสารเคมี และการฝึกซ้อมแผนในแต่ละระดับ
 - ข. สื่อสารกับประชาชน รวมถึงเจ้าหน้าที่รัฐที่อยู่ในกระบวนการ การตอบสนองต่อภาวะฉุกเฉิน
 - ค. พัฒนาศักยภาพ Emergency Response Team ทั้งการกู้ภัย กู้ชีพ และกู้พื้นที่
- (๒) เสริมสร้างประสิทธิภาพการรักษาเยี่ยวยาและพื้นฟู โดยสร้างความเข้มแข็งให้กับสถานพยาบาลและโรงพยาบาลในพื้นที่เสี่ยง ในการช่วยเหลือเยี่ยวยาผู้ประสบเหตุ และการจัดให้มีกองทุนเยี่ยวยาผู้ประสบเหตุและพื้นฟูผลกระทบที่ครอบคลุมในเรื่อง การเยี่ยวยา และพื้นฟูทั้งทางด้านการเงิน ด้านสุขภาพและจิตใจ ด้านสังคม สิ่งแวดล้อมและด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

๕.๗ สิ่งสำคัญที่พัฒนาขึ้นในแผนยุทธศาสตร์ฯ ฉบับที่ ๔ เมื่อเปรียบเทียบกับแผนยุทธศาสตร์ฯ ฉบับที่ ๓

จากการวางยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ต่างๆ ข้างต้น จะเห็นได้ว่า ยุทธศาสตร์หลักทั้ง ๓ ของแผนยุทธศาสตร์การจัดการสารเคมีแห่งชาติ ฉบับที่ ๔ พัฒนาต่อเนื่องมาจากยุทธศาสตร์ฯ ฉบับที่ ๓ โดยเน้นให้ยุทธศาสตร์ที่ ๑ เป็นเครื่องมือ ยุทธศาสตร์ที่ ๒ เป็นการพัฒนาศักยภาพ ซึ่งเป็นฐานที่จะส่งผลดีต่อการดำเนินงานภายใต้ยุทธศาสตร์ที่ ๓ ที่เน้นการลดความเสี่ยงหรือสร้างความปลอดภัยให้เกิดขึ้นต่อสังคม และสิ่งแวดล้อมในท้ายที่สุดซึ่งเป็นเป้าประสงค์ของแผนที่กำหนดไว้ นอกจากนี้ จุดเด่นหรือสิ่งสำคัญที่พัฒนาขึ้นของแผนยุทธศาสตร์ฯ ฉบับที่ ๔ เมื่อเปรียบเทียบกับแผนยุทธศาสตร์ฯ ฉบับที่ ๓ คือ กลยุทธ์ที่กำหนดขึ้นเพื่อแก้ปัญหาช่องว่างและประเด็นท้าทายที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานที่ผ่านมาตลอดจนการกำหนดกลวิธีในเชิงรุก ได้แก่ การศึกษาแนวทางการจัดตั้งองค์กรกลางในการจัดการสารเคมีระดับชาติ หรือที่เรียกว่า National Chemical Agency เพื่อเชื่อมโยงการบริหารจัดการสารเคมีให้เป็นระบบที่บูรณาการครบวงจรอย่างแท้จริง การกำหนดกลวิธีในการพัฒนาฐานข้อมูลกลางอย่างเด่นชัด การเน้นการควบคุมสารเคมีด้วยเครื่องมือด้านกฎหมายจากต้นน้ำถึงปลายน้ำ การใช้เครื่องมือด้านการประเมินต่างๆ ที่รวมถึงการประเมินผลกระทบด้านสุขภาพหรือ HIA ร่วมในการ

จัดการสารเคมี การเพิ่มกลวิธีในการลดความเสี่ยงในภาคสาธารณสุขและผู้บริโภค และในภาคการขนส่ง นอกเหนือจากภาคเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม การพัฒนางานด้านระบาดวิทยาสารเคมี การเสริมสร้างความเข้มแข็งและบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการสารเคมี การส่งเสริมความร่วมมือของภาคประชาชน ภาคเอกชน และกลุ่มวิชาชีพและเครือข่ายทางสังคมต่างๆ การกำหนดกลวิธีในการพัฒนาศักยภาพการตอบสนอง การเตรียมความพร้อมต่อพันธกรณีและข้อตกลงระหว่างประเทศไว้เป็นการเฉพาะ และการกำหนดกลวิธีให้มีการลดความเสี่ยงอันตรายจากสารเคมีเชิงพื้นที่อย่างบูรณาการ โดยเน้นการดำเนินงานในพื้นที่ที่มีความเสี่ยงสูง

บทที่ ๖

การขับเคลื่อนและการบริหารจัดการกาก

๖.๑ การขับเคลื่อนแผน

ในการดำเนินงานตามแผนยุทธศาสตร์การจัดการสารเคมีแห่งชาติ ฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๖๔) อันจะทำให้ได้ผลสำเร็จตามเป้าประสงค์ที่วางไว้ ในการที่จะทำให้สังคมและสิ่งแวดล้อมปลอดภัยจากสารเคมี ภายในปี พ.ศ. ๒๕๖๔ นั้น มีความจำเป็นต้องมีกลไกการขับเคลื่อนแผนที่มีประสิทธิภาพ ดังนั้น ในแผนยุทธศาสตร์ฯ ฉบับที่ ๔ จึงได้กำหนดอย่างชัดเจน ให้กลไกการขับเคลื่อนแผนนี้ เป็นกลวิธีหนึ่งในกลวิธีที่ ๓ ของยุทธศาสตร์ที่ ๑ ของการพัฒนาฐานข้อมูล กลไกและเครื่องมือในการจัดการสารเคมีอย่างเป็นระบบครบวงจร โดยกลวิธีนี้ กำหนดให้มีกลไกการขับเคลื่อนและการประเมินแผนเพื่อให้การดำเนินงานตามแผน เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ มุ่งผลสำเร็จตามเป้าประสงค์

ในการดูแลติดตามประเมินผลการดำเนินงานของแผนยุทธศาสตร์การจัดการสารเคมีแห่งชาติ ฉบับที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๕๐-๒๕๕๔) เป็นการดำเนินการ โดยคณะอนุกรรมการ ๓ คณะ ที่คณะกรรมการแห่งชาติ ว่าด้วยการพัฒนายุทธศาสตร์การจัดการสารเคมีได้แต่งตั้งขึ้น คือ คณะอนุกรรมการประสานนโยบาย และแผนการดำเนินงานว่าด้วยการจัดการสารเคมี คณะอนุกรรมการพัฒนาและส่งเสริมความปลอดภัย จากสารเคมีต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม และคณะอนุกรรมการส่งเสริมความปลอดภัยและบทบาท ประชาชนในการจัดการสารเคมี โดยมีกลไกของฝ่ายเลขานุการ ที่ทำหน้าที่เป็นหน่วยประสานเชิง ยุทธศาสตร์ (strategic unit) ในการสนับสนุนการดำเนินงานอย่างใกล้ชิดในด้านต่างๆ ซึ่งที่ผ่านมา การดำเนินงานของคณะอนุกรรมการดังกล่าว เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้น ในการดำเนินกลวิธีที่เกี่ยวกับกลไกการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์ฯ ฉบับที่ ๔ ที่กำหนดไว้ข้างต้นนั้น จึงได้ให้คณะอนุกรรมการทั้ง ๓ คณะ ดังกล่าวเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการต่อไป ภายใต้การกำกับของคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการพัฒนายุทธศาสตร์การจัดการสารเคมี ซึ่งได้มีการกำหนดให้กระทรวงหลัก ๔ กระทรวง ทำหน้าที่ร่วมกันเป็นฝ่ายเลขานุการคือ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงสาธารณสุข และกระทรวงอุตสาหกรรม ทั้งนี้ เพื่อความต่อเนื่องของการดำเนินงานจากแผนยุทธศาสตร์ฯ ฉบับที่ ๓ สู่แผนยุทธศาสตร์ฯ ฉบับที่ ๔ ดังแสดงตามแผนผังของกลไกการขับเคลื่อนแผน ใน **รูปที่ ๑๑**

๖.๒ การบริหารจัดการแผน

ในการดำเนินงานตามกลวิธีต่างๆ ภายใต้ยุทธศาสตร์ทั้ง ๓ ของแผนยุทธศาสตร์ฯ ฉบับที่ ๔ จำเป็นต้องมีหน่วยงานและองค์กรที่รับผิดชอบในการบริหารจัดการ โดยทำหน้าที่เป็นหน่วยงานหลัก หรือทำหน้าที่เป็นหน่วยงานสนับสนุน ซึ่งกระทรวงต่างๆ ของภาครัฐ หน่วยงานและองค์กรอื่นที่เกี่ยวข้อง จะต้องเป็นผู้ดำเนินการให้การปฏิบัติงานตามกลวิธีภายใต้ยุทธศาสตร์ของแผน เป็นไปอย่างมีส่วนร่วม และเสริมสร้างบทบาทจากภาคประชาชนและภาคเอกชน ตามแนวคิดและหลักการของแผนที่วางไว้ ทั้งนี้ แผนยุทธศาสตร์ฯ ฉบับที่ ๔ ได้กำหนดหน่วยงานและองค์กรที่รับผิดชอบในการดำเนินงาน

ภายใต้กลวิธีต่างๆ ของทั้ง ๓ ยุทธศาสตร์ไว้ ทั้งที่เป็นหน่วยงานหลัก และหน่วยงานสนับสนุน ดังแสดงใน **ตารางที่ ๑** และได้แสดงภาพรวมของความรับผิดชอบเป็นรายละเอียดของหน่วยงานในระดับกระทรวงและระดับกรม และองค์กรที่เกี่ยวข้อง ตามกลวิธีย่อยภายใต้กลวิธีที่กำหนดในแต่ละยุทธศาสตร์ไว้ดังแสดงใน **ตารางที่ ๒** ทั้งนี้ หน่วยงานและองค์กรต่างๆ เหล่านี้ จะดำเนินการภายใต้การกำกับของคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการพัฒนายุทธศาสตร์การจัดการสารเคมี

ตารางที่ ๑ หน่วยงานและองค์กรที่รับผิดชอบในการดำเนินการตามกลวิธีต่างๆ ภายใต้ยุทธศาสตร์ของแผนยุทธศาสตร์การจัดการสารเคมีแห่งชาติ ฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๖๔)

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ พัฒนาระบบข้อมูล กลไกและเครื่องมือในการจัดการสารเคมี อย่างเป็นระบบครบวงจร	
กลวิธีที่ ๑ การพัฒนาระบบฐานข้อมูลกลาง	
(๑) พัฒนาระบบข้อมูลสารเคมี	กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงกลาโหม กระทรวงการคลัง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงคมนาคม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงแรงงาน กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงสาธารณสุข
(๒) เชื่อมโยงระบบข้อมูลสารเคมี	กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงกลาโหม กระทรวงการคลัง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงคมนาคม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงแรงงาน กระทรวงสาธารณสุข
กลวิธีที่ ๒ พัฒนากลไกและเครื่องมือในการจัดการสารเคมีอย่างเป็นระบบครบวงจร	
(๑) พัฒนาเครื่องมือทางกฎหมาย	กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงกลาโหม กระทรวงการคลัง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงคมนาคม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงแรงงาน กระทรวงสาธารณสุข

กลยุทธ์ที่ ๒ พัฒนากลไกและเครื่องมือในการจัดการสารเคมีอย่างเป็นระบบครบวงจร (ต่อ)

(๒) พัฒนาเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์	กระทรวงการคลัง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
กระทรวงคมนาคม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
กระทรวงมหาดไทย กระทรวงแรงงาน
กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงอุตสาหกรรม
(๓) พัฒนาเครื่องมือด้านการประเมิน	กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงสาธารณสุข
กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวง
อุตสาหกรรม สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ
(๔) เตรียมความพร้อมด้านความปลอดภัย
จากสารเคมีเพื่อรองรับเทคโนโลยีใหม่ๆ	กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงอุตสาหกรรม

กลยุทธ์ที่ ๓ สร้างกลไกเพื่อขับเคลื่อนการจัดการสารเคมีอย่างมีประสิทธิภาพ

(๑) สร้างกลไกการขับเคลื่อนแผน	คณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการพัฒนา
ยุทธศาสตร์การจัดการสารเคมี
(๒) ศึกษาแนวทางการจัดตั้งองค์กร
กลางในการจัดการสารเคมีระดับชาติ	คณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการพัฒนา
ยุทธศาสตร์การจัดการสารเคมี

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ พัฒนาศักยภาพและบทบาทในการบริหารจัดการสารเคมีของทุกภาคส่วน

กลยุทธ์ที่ ๑ พัฒนาคณะความรู้และพัฒนาศักยภาพบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสารเคมี

(๑) พัฒนาและสื่อสารองค์ความรู้	กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
กระทรวงกลาโหม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
กระทรวงคมนาคม กระทรวงมหาดไทย
กระทรวงแรงงาน
กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงสาธารณสุข
กระทรวงอุตสาหกรรม
สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย |
|--------------------------------|---|

กลวิธีที่ ๑ พัฒนาศักยภาพและพัฒนาศักยภาพบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสารเคมี (ต่อ)

(๒) พัฒนาศักยภาพบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสารเคมี

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
กระทรวงสาธารณสุข **กระทรวงอุตสาหกรรม**
กระทรวงกลาโหม กระทรวงการคลัง
กระทรวงคมนาคม กระทรวงมหาดไทย
กระทรวงแรงงาน กระทรวงศึกษาธิการ

(๓) การพัฒนาศักยภาพห้องปฏิบัติการด้านสารเคมี

กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
กระทรวงสาธารณสุข **กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม** **กระทรวงกลาโหม**
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงแรงงาน
กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงอุตสาหกรรม

(๔) การพัฒนาศูนย์พิษวิทยา

กระทรวงสาธารณสุข **กระทรวงศึกษาธิการ**

กลวิธีที่ ๒ พัฒนาศักยภาพการตอบสนองและการเตรียมความพร้อมต่อพันธกรณีและข้อตกลงระหว่างประเทศ

(๑) การตอบสนองการดำเนินการตามอนุสัญญาต่างๆ

กระทรวงการต่างประเทศ **กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม** **กระทรวงกลาโหม**
กระทรวงการคลัง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
กระทรวงคมนาคม กระทรวงพาณิชย์
กระทรวงมหาดไทย กระทรวงแรงงาน
กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงสาธารณสุข
กระทรวงอุตสาหกรรม

(๒) การเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับกลไกระหว่างประเทศ

กระทรวงการต่างประเทศ **กระทรวงพาณิชย์**
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงคมนาคม
กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
กระทรวงมหาดไทย กระทรวงแรงงาน

	<p>กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงอุตสาหกรรม</p>
<p>(๓) การเสริมสร้างศักยภาพ คณะผู้เชี่ยวชาญในการเจรจา การจัดการสารเคมีระหว่างประเทศ</p>	<p>กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงคมนาคม กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงแรงงาน กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงอุตสาหกรรม</p>
<p>(๔) การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารพันธกรณี และข้อตกลงด้านการจัดการสารเคมี ระหว่างประเทศสู่ประชาชน</p>	<p>กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงกลาโหม กระทรวงการคลัง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงคมนาคม กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงแรงงาน กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงอุตสาหกรรม สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย</p>
<p>กลวิธีที่ ๓ การส่งเสริมบทบาทและการมีส่วนร่วมในการจัดการสารเคมีของทุกภาคส่วน</p>	
<p>(๑) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของ ภาคประชาชนในการจัดการสารเคมี</p>	<p>กระทรวงมหาดไทย องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงอุตสาหกรรม สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน</p>

กลยุทธ์ที่ ๓ การส่งเสริมบทบาทและการมีส่วนร่วมในการจัดการสารเคมีของทุกภาคส่วน (ต่อ)

(๒) เสริมสร้างความเข้มแข็งและบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	กระทรวงมหาดไทย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงคมนาคม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงอุตสาหกรรม
(๓) ส่งเสริมความร่วมมือของภาคเอกชนในการจัดการสารเคมี	กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงอุตสาหกรรม สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย กระทรวงการคลัง กระทรวงคมนาคม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงแรงงาน
(๔) ส่งเสริมบทบาทการมีส่วนร่วมของกลุ่มวิชาชีพและเครือข่ายทางสังคมต่างๆ	กระทรวงสาธารณสุข สภาวิชาชีพต่างๆ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงคมนาคม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงมหาดไทย กระทรวงแรงงาน กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงอุตสาหกรรม สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ ลดความเสี่ยงอันตรายจากสารเคมี

กลยุทธ์ที่ ๑ ป้องกันอันตรายจากสารเคมี

(๑) ลดความเสี่ยงอันตรายจากสารเคมีด้านการเกษตร	กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค กระทรวงมหาดไทย
(๒) ลดความเสี่ยงอันตรายจากสารเคมีด้านอุตสาหกรรม	กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงแรงงาน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย กระทรวงสาธารณสุข สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค กระทรวงมหาดไทย กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

กลวิธีที่ ๑ ป้องกันอันตรายจากสารเคมี (ต่อ)	
(๓) ลดความเสี่ยงอันตรายจากสารเคมีด้านสาธารณสุขและผู้บริโภค	กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงมหาดไทย องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค
(๔) ลดความเสี่ยงอันตรายจากสารเคมีด้านการขนส่ง	กระทรวงคมนาคม กระทรวงอุตสาหกรรม
กลวิธีที่ ๒ เฝ้าระวังและติดตามตรวจสอบผลกระทบจากสารเคมี	
(๑) เฝ้าระวังและติดตามตรวจสอบระดับมลพิษอันเนื่องมาจากสารเคมี	กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงอุตสาหกรรม
(๒) ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเฝ้าระวัง	กระทรวงมหาดไทย องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงอุตสาหกรรม สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน
(๓) พัฒนางานด้านระบาดวิทยาสารเคมี	กระทรวงสาธารณสุข
กลวิธีที่ ๓ รับมือสถานการณ์ฉุกเฉินและการรักษาเยียวยาและฟื้นฟู	
(๑) พัฒนาระบบการจัดการเหตุฉุกเฉิน	กระทรวงมหาดไทย กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงคมนาคม กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงอุตสาหกรรม สถาบันการแพทย์ฉุกเฉินแห่งชาติ
(๒) รักษาเยียวยาและฟื้นฟู	กระทรวงมหาดไทย กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงมนุษย์

หมายเหตุ

๑. หน่วยงานหลัก = ตัวอักษรสีม่วงเข้ม

หมายถึง หน่วยงานที่รับผิดชอบหลักในการดำเนินงานตามกลวิธีภายใต้ยุทธศาสตร์ เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย

๒. หน่วยงานสนับสนุน = ตัวอักษรสีม่วงอ่อน

หมายถึง หน่วยงานที่ให้การสนับสนุนหน่วยงานหลักในการดำเนินงานตามกลวิธีภายใต้ยุทธศาสตร์ เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย

ตารางที่ ๒ รายละเอียดของหน่วยงานและองค์การที่รับผิดชอบในการดำเนินงานตามกลวิธีภายใต้ยุทธศาสตร์
ของแผนยุทธศาสตร์การจัดการสารเคมีแห่งชาติฉบับที่ ๔

หน่วยงาน	ยุทธศาสตร์ที่ ๑			ยุทธศาสตร์ที่ ๒			ยุทธศาสตร์ที่ ๓													
	กลวิธีที่ ๑	กลวิธีที่ ๒	กลวิธีที่ ๓	กลวิธีที่ ๑	กลวิธีที่ ๒	กลวิธีที่ ๓	กลวิธีที่ ๑	กลวิธีที่ ๒	กลวิธีที่ ๓											
										(๑)	(๒)	(๓)	(๑)	(๒)	(๓)	(๑)	(๒)	(๓)		
										(๑)	(๒)	(๓)	(๑)	(๒)	(๓)	(๑)	(๒)	(๓)		
คณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการพัฒนา ยุทธศาสตร์การจัดการสารเคมี กระทรวงกลาโหม																				
• กรมการอุตสาหกรรมทหาร ศูนย์การอุตสาหกรรมประเทศ พลังงานทหาร																				
• กรมวิทยาศาสตร์ทหารบก																				
กระทรวงการคลัง																				
• กรมศุลกากร																				
• สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง																				
กระทรวงการต่างประเทศ																				
• กรมองค์การระหว่างประเทศ																				
• กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย																				
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์																				
• กรมวิชาการเกษตร																				
• กรมส่งเสริมการเกษตร																				
• กรมประมง																				
• กรมปศุสัตว์																				
• กรมพัฒนาที่ดิน																				
กระทรวงคมนาคม																				
• กรมการขนส่งทางบก																				
• กรมการบินพลเรือน																				
• กรมเจ้าท่า																				
• สำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งจราจร																				
• สำนักงานปลัดกระทรวง																				
• การท่าเรือแห่งประเทศไทย																				

ตารางที่ ๒ รายละเอียดของหน่วยงานและองค์กรที่รับผิดชอบในการดำเนินงานตามกลวิธีภายใต้ยุทธศาสตร์
ของแผนยุทธศาสตร์การจัดการสารเคมีแห่งชาติฉบับที่ ๔ (ต่อ)

หน่วยงาน	ยุทธศาสตร์ที่ ๑						ยุทธศาสตร์ที่ ๒						ยุทธศาสตร์ที่ ๓							
	กลวิธีที่ ๑		กลวิธีที่ ๒		กลวิธีที่ ๓		กลวิธีที่ ๑		กลวิธีที่ ๒		กลวิธีที่ ๓		กลวิธีที่ ๑		กลวิธีที่ ๒		กลวิธีที่ ๓			
	(๑)	(๒)	(๓)	(๔)	(๑)	(๒)	(๓)	(๔)	(๑)	(๒)	(๓)	(๔)	(๑)	(๒)	(๓)	(๔)	(๑)	(๒)	(๓)	
	(๑)	(๒)	(๑)	(๒)	(๑)	(๒)	(๑)	(๒)	(๑)	(๒)	(๑)	(๒)	(๑)	(๒)	(๑)	(๒)	(๑)	(๒)	(๑)	(๒)
กระทรวงสาธารณสุข																				
• กรมการแพทย์																				
• กรมควบคุมโรค																				
• กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์																				
• กรมอนามัย																				
• สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา																				
กระทรวงอุตสาหกรรม																				
• กรมโรงงานอุตสาหกรรม																				
• การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย																				
• สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม																				
• สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม																				
• กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม																				
สำนักงานกฤษฎีกา																				
• สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค																				
องค์กรอิสระ																				
• สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย																				
• สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ																				
• สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ																				
องค์กรมหาชน																				
• สถาบันการแพทย์ฉุกเฉินแห่งชาติ																				
• สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน																				
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น																				
• กรุงเทพมหานคร																				
• ภูมิภาคสุขภาพกรมแห่งประเทศไทย																				
• สภาวิชาชีพต่างๆ																				

หมายเหตุ

หน่วยงานหลัก =

หน่วยงานสนับสนุน =

ภาคผนวก ๑

แผนผังภาพรวมแผนยุทธศาสตร์การจัดการสารเคมีแห่งชาติ

ฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๖๔)

แผนยุทธศาสตร์การจัดการสารเคมีแห่งชาติ ฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๖๔)

เป้าประสงค์

"ภายในปี พ.ศ. ๒๕๖๔ สังคมและสิ่งแวดล้อมปลอดภัยบนพื้นฐานของการจัดการสารเคมีที่มีประสิทธิภาพมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศ"

วัตถุประสงค์

- (๑) เพื่อให้การจัดการสารเคมีของประเทศเป็นระบบ ครอบคลุมทั้งวงจรชีวิตของสารเคมี และเหมาะสมกับบริบทการพัฒนาในระดับประเทศและระดับสากล
- (๒) เพื่อเสริมสร้างความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในการจัดการสารเคมีของประเทศ
- (๓) เพื่อลดผลกระทบต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อมอันเนื่องมาจากสารเคมี

เป้าหมาย

- (๑) มีกลไกและระบบบริหารจัดการสารเคมีของประเทศที่คุ้มครองสุขภาพและความปลอดภัยของประชาชนและสิ่งแวดล้อม
- (๒) ทุกภาคส่วนมีศักยภาพในการป้องกันและควบคุมผลกระทบต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อมอันเนื่องมาจากสารเคมี
- (๓) มีเครือข่ายที่เข้มแข็งในการจัดการสารเคมีของประเทศ

ยุทธศาสตร์

- ยุทธศาสตร์ที่ ๑ พัฒนาระบบข้อมูล กลไกและเครื่องมือ ในการจัดการสารเคมี อย่างเป็นระบบครบวงจร
- ยุทธศาสตร์ที่ ๒ พัฒนาศักยภาพและบทบาทในการบริหารจัดการสารเคมีของทุกภาคส่วน
- ยุทธศาสตร์ที่ ๓ ลดความเสี่ยงอันตรายจากสารเคมี

ยุทธศาสตร์ที่ ๑
พัฒนาฐานข้อมูล กลไกและเครื่องมือในการ
จัดการสารเคมีอย่างเป็นระบบครบวงจร

กลยุทธ์ที่ ๑ พัฒนาระบบฐานข้อมูลกลาง
(๑) พัฒนาระบบข้อมูลสารเคมี ของแต่ละหน่วยงาน
ที่เกี่ยวข้องให้มีประสิทธิภาพ

(๒) เชื่อมโยงระบบข้อมูลสารเคมี ของแต่ละหน่วย
งานที่เกี่ยวข้องให้เป็นระบบฐานข้อมูลกลางที่
ประกอบด้วยข้อมูลการนำเข้า ส่งออก การผลิต
และการดำเนินงานการกับสารเคมีที่มีอยู่จนถึงการ
บำบัด กำจัด และทำลาย เพื่อให้ทราบข้อมูล
สารเคมีตั้งแต่ ต้นน้ำถึงปลายน้ำ และพัฒนา
ระบบข้อมูลเพื่อให้สามารถเข้าถึงข้อมูลและ
นำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ได้

กลยุทธ์ที่ ๒ พัฒนากลไกและเครื่องมือในการจัดการ
สารเคมีอย่างเป็นระบบครบวงจร

(๑) พัฒนาระเบียงมือทางกฎหมาย
ดำเนินการพัฒนาเครื่องมือทางกฎหมาย เพื่อให้
มีการควบคุมกำกับดูแลสารเคมีจากต้นน้ำถึงปลายน้ำ
ซึ่งครอบคลุมการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องใน ๗ ด้านดังนี้

- ก. การนำเข้า/ส่งออก
 - ข. การผลิต
 - ค. การครอบครอง
 - ง. การจำหน่าย
 - จ. การขนส่ง
 - ฉ. การใช้
 - ช. การบำบัด และกำจัดทำลาย
- ทั้งนี้ ให้มีการพิจารณาช่องทางกฎหมายที่ยังมี
อยู่ แล้วพัฒนาให้มีการออกกฎหมาย กฎระเบียบและ
มาตรฐาน ให้ครอบคลุมในการควบคุม และกำกับ
ดูแลสารเคมีทั้ง ๗ ด้านดังกล่าว โดยให้ครอบคลุม
ทั้งสารเคมี ในภาคอุตสาหกรรม ภาคเกษตรกรรม
ภาคขนส่ง และภาคชุมชน เช่น การพิจารณา

ยุทธศาสตร์ที่ ๒
พัฒนาศักยภาพและบทบาทในการบริหาร
จัดการสารเคมีของทุกภาคส่วน

กลยุทธ์ที่ ๑ พัฒนาศักยภาพและศักยภาพบุคลากร
ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสารเคมี

(๑) พัฒนาและสื่อสารองค์ความรู้
ก. พัฒนาระบบการจัดการองค์ความรู้และการ
ศึกษา ด้านการจัดการสารเคมี เพื่อเป็นฐาน
ข้อมูลในการตัดสินใจ จัดให้มีเวทีแลกเปลี่ยน
ความรู้ พัฒนา คู่มือ ศูนย์การเรียนรู้ต้นแบบ
และความรู้ผ่านเว็บไซต์

ข. ส่งเสริมการวิจัยโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่อง
ของสารทดแทน การลดความเสี่ยง และศึกษา
วิจัยเพิ่มเติม ด้านระบาดวิทยาและผลกระทบ
ของสารเคมีอันตรายต่อสุขภาพอนามัยและ
สิ่งแวดล้อม

ค. พัฒนาเครื่องมือตรวจวัดอย่างง่ายในการตรวจ

สอมลพิษจากสารเคมีในระดับท้องถิ่น
ง. ส่งเสริมการสื่อสารสาธารณะให้มีการสื่อสาร
ข้อมูลและองค์ความรู้ระหว่างรัฐ เอกชน
ประชาสังคม ให้มีการส่งผ่านองค์ความรู้สู่
ประชาชน เช่น การส่งความรู้ผ่านทางสังคม
สุขภาพชุมชนในระดับท้องถิ่น การสร้างกลุ่ม
รณรงค์ เพื่อให้ความรู้ สาธารณะ สร้างความ
ตระหนัก และสร้างจิตสำนึกในการร่วมกัน
เป็นส่วนหนึ่งของการจัดการและป้องกัน
การเกิดผลกระทบจากสารเคมีต่อสังคมและ
สิ่งแวดล้อม

(๒) พัฒนาศักยภาพบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการ
จัดการสารเคมี

ก. ให้มีการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่อย่างต่อเนื่อง
เช่น เจ้าหน้าที่กรมป้องกัน และบรรเทา
สาธารณภัย กรมการขนส่งทางบก กรม-
ศุลกากร การทำเรือ ตำรวจ เป็นต้น และ

ยุทธศาสตร์ที่ ๓
ลดความเสี่ยงอันตรายจากสารเคมี

กลยุทธ์ที่ ๑ ป้องกันอันตรายจากสารเคมี

(๑) ลดความเสี่ยงอันตรายจากสารเคมี
ในภาคการเกษตร

ก. ส่งเสริมการเกษตรที่ดี (Good Agricultural
Practice: GAP) ซึ่งรวมถึงการใช้สารเคมี
อย่างปลอดภัย (safe use)

ข. ควบคุมการจำหน่ายสารเคมีด้านการเกษตร
ให้เป็นไป อย่างถูกต้องและทั่วถึง ควบคุมการ
โฆษณา และการขายตรงสารเคมีที่ใช้ในการ
เกษตร เพื่อป้องกันการหลอกลวง และการ
ใช้สารเคมีที่มากเกินไปจนความจำเป็น

ค. ลดการใช้สารเคมีด้านการเกษตรที่มีความ
เสี่ยงสูง กำหนดบัญชีสารเคมีด้านการ
เกษตรที่มีความเสี่ยงสูง พิจารณาจำกัดหรือ
ยกเลิกการนำเข้าสารเคมี ด้านการเกษตรที่
มีความเสี่ยงสูง

ง. ส่งเสริมการเกษตรอินทรีย์ การใช้สารทดแทน
สารเคมี และการสร้างกลไกด้านการตลาด
เพื่อส่งเสริมการขาย ผลิตภัณฑ์จากเกษตร
อินทรีย์ เช่น การให้เครื่องหมาย หรือตรา
คุณภาพ

(๒) ลดความเสี่ยงอันตรายจากสารเคมี
ในภาคอุตสาหกรรม

ก. ลดความเสี่ยงอันตรายจากสารเคมีเชิงพื้นที่
โดยทุกภาคส่วนดำเนินการร่วมกันอย่าง
บูรณาการในการจัดการสารเคมีเชิงพื้นที่ ใน
พื้นที่ที่มีปัญหา หรือพื้นที่ที่มีความเสี่ยงสูง

ข. ลดการใช้สารเคมีที่มีความเสี่ยงสูง เช่น
การใช้สารทดแทน การสื่อสารความเสี่ยงให้
ผู้ประกอบการมีความรู้ความเข้าใจ การประเมิน
วัฏจักรชีวิตของผลิตภัณฑ์ (Life Cycle
Assessment: LCA)

กลยุทธ์ที่ ๒ พัฒนากลไกและเครื่องมือในการจัดการ สารเคมีอย่างเป็นระบบครบวงจร (ต่อ)

ควบคุมการนำเข้าสารเคมีที่เป็นแบบ positive list หรือ negative list การควบคุมสารเคมีนำเข้าเพิ่มเติม จากจำนวนสารเคมีที่มีการควบคุมภายใต้ พ.ร.บ. ต่างๆ การกำหนดกฎระเบียบเพื่อควบคุมในเรื่อง มาตรฐาน บรรจุภัณฑ์ มาตรฐานภาชนะบรรจุหรือการควบคุมเส้นทางการลำเลียง ทั้งทางเรือ ทางราง ทางอากาศ และ ทางถนน การพัฒนากฎหมายที่ควบคุมเรื่องความปลอดภัยในการขนส่งสินค้าอันตรายข้ามแดน การเปิด โอกาสให้ภาคเอกชนมีบทบาทในการมีส่วนร่วมในการ ร่างกฎหมาย การสร้างการเฝ้าระวังทางสังคม ในเรื่อง ของการใช้กฎหมาย และการพัฒนากฎหมายการเปิดเผยข้อมูลให้ประชาชน รู้ถึงความเป็นอันตรายของ สารเคมี ตลอดจนให้มีการพัฒนากลไกการประสานงาน เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายในการจัดการสารเคมีเป็น ไปอย่างมีประสิทธิภาพ

(๒) พัฒนาคือ่มือทางเศรษฐศาสตร์

- ก. พัฒนากลไกและเครื่องมือเพื่อรองรับมาตรการ และเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ เพื่อการจัดการ การคลังแวดล้อมที่จะมีการบังคับใช้กฎหมาย ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสารเคมี
- ข. พัฒนาระบบการประกันอุบัติเหตุในการขนส่ง วัตถุอันตราย
- ค. สร้างมาตรการจูงใจ เพื่อสนับสนุนให้ภาค เอกชน ดำเนินการภายใต้ความรับผิดชอบต่อ สังคม

(๓) พัฒนาคือ่มือด้านกฏระเบียบ (Assessment)

- ก. การประเมินศักยภาพการรองรับเชิงพื้นที่ (Carrying Capacity)
- ข. การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) และ สุขภาพ (HIA)
- ค. การประเมินความเสี่ยง (Risk Assessment) โดยมุ่งเน้นการประเมินความเสี่ยงด้านสุขภาพ เชิงพื้นที่ การจัดทำบัตรการกำกับดูแลตาม

กลยุทธ์ที่ ๑ พัฒนาศักยภาพความรู้และศักยภาพบุคลากร ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสารเคมี (ต่อ)

- ข. ให้นักเรียนให้มีการฝึกอบรม เจ้าหน้าที่ของ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น
- ข. ให้มีการฝึกอบรมครูอาจารย์และเยาวชนในเรื่อง ความปลอดภัยด้านสารเคมี
- ค. สนับสนุนให้มีการฝึกอบรมบุคลากรในภาค เอกชน พนักงาน และคนงานในโรงงาน และ ผู้เกี่ยวข้องในการจัดการสารเคมี
- ง. ส่งเสริมการให้ความรู้แก่ประชาชน สร้าง ความตระหนัก และสร้างจิตสำนึกในการ ร่วมกันเป็น ส่วนหนึ่งของการจัดการและ ป้องกันการเกิดผล กระทบจากสารเคมีต่อ สังคมและสิ่งแวดล้อม
- จ. พัฒนาผู้เชี่ยวชาญด้านสินค้าอันตราย และ ผู้ประเมินสารเคมี

(๓) พัฒนาศักยภาพห้องปฏิบัติการด้านสารเคมี

- ก. พัฒนาคือ่มือปฏิบัติการอ้างอิง และศูนย์ความเป็นเลิศด้านการปฏิบัติการสารเคมี กำหนด มาตรฐานของห้องปฏิบัติการ และพัฒนา ศักยภาพการตรวจวัดความเป็นพิษจากสารเคมี
 - ข. พัฒนาระบบความสามารถในการทดสอบ อันตรายนัดในท้องทดลอง และส่งเสริม การวิจัยและการประเมินความเสี่ยงสารเคมี ทางห้องปฏิบัติการ
 - ค. ส่งเสริมให้มีการกำจัดของเสีย จากห้อง ปฏิบัติการอย่างถูกต้องและปลอดภัย
- (๔) พัฒนาศักยภาพศูนย์พิษวิทยาและเครือข่าย ให้ สามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

กลยุทธ์ที่ ๑ ป้องกันอันตรายจากสารเคมี (ต่อ)

- ค. ควบคุมให้มีการบำบัดและกำจัดสารเคมีและ การของเสียอันตรายอย่างถูกต้อง และป้องกัน ไม่ให้มีการลักลอบทิ้ง
- ง. ส่งเสริมการประกอบอาคาร/การผลิตผลิตภัณฑ์ ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เช่น การส่งเสริม การผลิตโดยใช้เทคโนโลยีสีเขียว/เทคโนโลยี สะอาด (Green/Clean technology) การเผยแพร่และส่งเสริมให้อุตสาหกรรมใช้หลักการ เคมีสีเขียว (Green Chemistry Principle) เป็นองค์ความรู้ในกระบวนการผลิต และ กระบวนการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องการส่งเสริม กลไกการผลิตที่ใช้กระบวนการ Total Energy Management ที่ทำให้มีการลดการใช้สารเคมี ลงการส่งเสริมการจัดตั้ง Eco Town การ ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการดำเนินการในเรื่องของ Corporate Social Responsibility (CSR) Social Enterprise และการส่งเสริม ธุรกิจ SME ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม
- จ. ส่งเสริมความปลอดภัยและอาชีวอนามัยใน สถานประกอบการ โดยส่งเสริมความปลอดภัย ของคนงานในโรงงาน ป้องกันการปนเปื้อน ของสารเคมีในสถานประกอบการ และป้องกัน การเกิดโรคจากการประกอบ การในกลุ่มที่มีความเสี่ยงสูง

(๓) ลดความเสี่ยงอันตรายจากสารเคมี ในภาคสาธารณสุขและผู้บริโภค

- ก. ส่งเสริมการบริโภคผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อ สุขภาพและสิ่งแวดล้อม และการสร้างกลไก ด้านการตลาด เช่น ตลาดสีเขียว
- ข. ส่งเสริมการคุ้มครองผู้บริโภคด้านสารเคมี เช่น การติดตามตรวจสอบสินค้าและผลิตภัณฑ์ ให้ปลอดภัยต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม ส่งเสริม การให้ข้อมูลข่าวสารแก่ ประชาชนให้มีความรู้ของทาง การรับมือเรื่องร้องเรียนของผู้บริโภคที่สามารถ

กลยุทธ์ที่ ๒ พัฒนากลไกและเครื่องมือในการจัดการสารเคมีอย่างเป็นระบบครบวงจร (ต่อ)

การประเมินความเสี่ยงสารเคมี รายงานการประเมินความเป็นอันตรายของสารเคมี และการประเมินโอกาสรับสัมผัส

(๔) เตรียมความพร้อมด้านความปลอดภัยจากสารเคมีเพื่อรองรับเทคโนโลยีใหม่ๆ เช่น นาโนเทคโนโลยี

กลยุทธ์ที่ ๓ สร้างกลไกเพื่อขับเคลื่อนการจัดการสารเคมีอย่างมีประสิทธิภาพ

(๑) สร้างกลไกการขับเคลื่อน โดยให้แผนยุทธศาสตร์ฉบับที่ 4 มีการทบทวนผลการดำเนินงานทุก 2 ปี เพื่อนำสู่การปรับแผนปฏิบัติการ (Rolling Plan) และกำหนดตัวชี้วัดสำคัญและระดับความสำเร็จ ตามระยะเวลา (milestones) รวมถึงสร้างกลไกการขับเคลื่อน และดำเนินงานตามแผนอย่างมีประสิทธิภาพ

(๒) ศึกษาแนวทางการจัดตั้งองค์กลางในการจัดการสารเคมีระดับชาติ (National Chemical Agency: NCA) เพื่อรองรับการดำเนินงานในเรื่องของการจัดการระบบข้อมูลสารเคมีกลางในระดับชาติ และระบบการประเมินความเสี่ยงสารเคมี ตลอดจนเชื่อมโยงการบริหารจัดการสารเคมีให้เป็นระบบที่บูรณาการครบวงจร

กลยุทธ์ที่ ๒ พัฒนาศักยภาพการตอบสนองและการเตรียมความพร้อมต่อพันธมิตรและข้อตกลงระหว่างประเทศ

(๑) เสริมสร้างประสิทธิภาพการตอบสนองการดำเนินงานตามอนุสัญญาต่างๆ โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน และคุ้มครองสิทธิคนไทย

(๒) เตรียมความพร้อมเพื่อรองรับกลไกระหว่างประเทศ ที่มีการพัฒนา/ปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง

(๓) เสริมสร้างศักยภาพคณะผู้เชี่ยวชาญ ในการเจรจา ด้านการจัดการสารเคมีระหว่างประเทศ

(๔) เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารด้านพันธกรณีและข้อตกลงระหว่างประเทศ ด้านการจัดการสารเคมีสู่สาธารณะ

กลยุทธ์ที่ ๓ ส่งเสริมบทบาทและการมีส่วนร่วมในการจัดการสารเคมีของทุกภาคส่วน

(๑) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน ในการจัดการสารเคมี เสริมสร้างให้ชุมชนมีความสามารถในการตรวจสอบการดำเนินงานของภาคเอกชนได้อย่างเข้มแข็ง เช่น การจัดตั้งคณะที่ปรึกษาระดับชุมชน (Community Advisory Panel) การส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการวางแผนการจัดการสารเคมี การตรวจสอบสารพิษตกค้างโดยชุมชน

(๒) เสริมสร้างความเข้มแข็งและบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ในการจัดการสารเคมีในพื้นที่

(๓) ส่งเสริมความร่วมมือของภาคเอกชนในการจัดการสารเคมี ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานในการจัดการสารเคมี ผ่านทางช่องทางต่างๆ ของภาคเอกชน เช่น คณะกรรมการร่วมรัฐและเอกชน (กรอ.) สภาอุตสาหกรรม และหอการค้า เป็นต้น

กลยุทธ์ที่ ๑ ป้องกันอันตรายจากสารเคมี (ต่อ)

ดำเนินการแก้ไขปัญหาย่างบูรณาการ จัดการกับปัญหาสารเคมีในผลิตภัณฑ์ (Chemicals in Products) เช่น ผลิตภัณฑ์สำหรับเด็ก ผลิตภัณฑ์สุขภาพ ความปลอดภัยอาหาร และปัญหาการปนเปื้อนโลหะหนัก การดำเนินการต่อเนื่องในเรื่องระบบสากล การจำแนกความเป็นอันตรายและการสื่อสารความเป็นอันตราย (Globally Harmonized System: GHS)

ค. ส่งเสริมการจัดการสารเคมี และของเสียอันตรายจากภาคอุตสาหกรรมและชุมชน โดยลดการใช้สารเคมีที่มีความเสี่ยงสูง และการใช้สารเคมีที่เกินความจำเป็นในชุมชน เช่น ส่งเสริมการจัดการพหุหน้าที่โรดแบบผสมผสาน (Integrated Vector Management: IVM) การจัดการของเสียอันตรายจากโรงพยาบาล ตลอดจนการจัดการของเสียอันตรายจากชุมชนท้องถิ่นอย่างถูกต้อง และการจัดการของเสียอันตรายในกิจการชุมชนที่ไม่เข้าข่ายโรงงาน

(๔) ลดความเสี่ยงอันตรายจากสารเคมีในภาคการขนส่ง โดยจัดทำมาตรฐานบรรจุภัณฑ์ที่ใช้ในการขนส่ง และทดสอบมาตรฐาน กำหนดให้มีการประกันภัยการขนส่งสินค้า อันตราย จัดทำ GIS เส้นทางการขนส่งสินค้าอันตราย และกำหนดเส้นทางทางการขนส่งสินค้าอันตรายที่เหมาะสม

กลยุทธ์ที่ ๒ ให้ความรู้และติดตามตรวจสอบผลกระทบจากสารเคมี

(๑) ให้ความรู้และติดตามตรวจสอบระดับมลพิษอันเนื่องมาจากสารเคมี จากแหล่งกำเนิดมลพิษในสิ่งแวดล้อม (น้ำ อากาศ และดิน) ตลอดจนในผลิตภัณฑ์ที่ใช้ในการอุปโภคบริโภค เช่น อาหารและยา ของเล่นเด็ก เพื่อเฝ้าระวังระดับความเป็นอันตรายของสารเคมีที่อาจจะมีผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน

**กลยุทธ์ที่ ๓ ส่งเสริมบทบาทและการมีส่วนร่วมใน
การจัดกิจกรรมการเสริมพลังภาคส่วน (ต่อ)**

(๔) ส่งเสริมบทบาทการมีส่วนร่วมของกลุ่มวิชาชีพ และเครือข่ายทางสังคมต่างๆ ใช้กลไกของกลุ่มวิชาชีพสนับสนุนการมีส่วนร่วม ในการดำเนินงานในการจัดการเสริมพลังภาคประชาชน และภาคเอกชน ประสานพลังกับเครือข่าย และประสานพลังกลุ่มยุทธศาสตร์ เช่น ลภาวิชาชีพต่างๆ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน สภากายภาพ สมัชชาสุขภาพแห่งชาติ และ สื่อมวลชน เป็นต้น

**กลยุทธ์ที่ ๒ หาระวังและติดตามตรวจสอบผลกระทบ
จากสสารเคมี (ต่อ)**

(๒) ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเฝ้าระวัง พัฒนากลไกเพื่อให้ประชาชนสามารถรวมเป็นส่วนหนึ่งของการติดตามและการเฝ้าระวังผลกระทบจากสสารเคมี

(๓) พัฒนางานด้านระบาดวิทยาสารเคมี เพื่อสร้างระบบเฝ้าระวังติดตามและตรวจสอบด้านความปลอดภัยสารเคมี ต่อสูขอนามัยของประชาชน

**กลยุทธ์ที่ ๓ เสริมสร้างประสิทธิภาพการรับมือ
สถานการณ์ฉุกเฉินและการรักษาเยียวยา
และฟื้นฟู**

(๑) พัฒนาระบบการจัดการเหตุฉุกเฉิน รวมถึงการดำเนินงานต่างๆ ดังต่อไปนี้

- ก. จัดทำแผนปฏิบัติการฉุกเฉินสารเคมี และการฝึกซ้อมแผนในแต่ละระดับ
- ข. สื่อสารกับประชาชน รวมถึงเจ้าหน้าที่รัฐที่อยู่ในกระบวนการตอบสนองต่อภาวะฉุกเฉิน
- ค. พัฒนาศักยภาพ Emergency Response Team ทั้งการกู้ภัย กู้ชีพ และกู้พื้นที่

(๒) เสริมสร้างประสิทธิภาพการรักษาเยียวยาและฟื้นฟู โดยสร้างความเข้มแข็งให้กับสถานพยาบาล และโรงพยาบาลในพื้นที่เสี่ยง ในการช่วยเหลือเยียวยาผู้ประสบเหตุ และการจัดให้มีกองทุนเยียวยาผู้ประสบเหตุและฟื้นฟูผลกระทบที่ครอบครัว-คนในเรือกรเยียวยาและฟื้นฟูทั้งทางด้านการเงิน ด้านสุขภาพและจิตใจ ด้านสังคมสิ่งแวดล้อม และด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

ภาคผนวก ๒

คณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการพัฒนาวิทยาศาสตร์
การจัดการสารเคมีอันตรายที่ปรึกษาและคณะผู้จัดทำเอกสาร

คณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการพัฒนายุทธศาสตร์การจัดการสารเคมี

องค์ประกอบ

๑. นายกรัฐมนตรี หรือรองนายกรัฐมนตรีที่ได้รับมอบหมาย*	ประธานกรรมการ
๒. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	รองประธานกรรมการ
๓. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	รองประธานกรรมการ
๔. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข	รองประธานกรรมการ
๕. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม	รองประธานกรรมการ
๖. ผู้แทนสถาบันวิจัยจุฬาภรณ์	กรรมการ
๗. ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	กรรมการ
๘. ปลัดกระทรวงคมนาคม	กรรมการ
๙. ปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	กรรมการ
๑๐. ปลัดกระทรวงสาธารณสุข	กรรมการ
๑๑. ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม	กรรมการ
๑๒. อธิบดีกรมศุลกากร	กรรมการ
๑๓. อธิบดีกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น	กรรมการ
๑๔. อธิบดีกรมการปกครอง	กรรมการ
๑๕. อธิบดีกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย	กรรมการ
๑๖. อธิบดีกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน	กรรมการ
๑๗. อธิบดีกรมการค้าต่างประเทศ	กรรมการ
๑๘. อธิบดีกรมองค์การระหว่างประเทศ	กรรมการ
๑๙. เจ้ากรมวิทยาศาสตร์ทหารบก	กรรมการ
๒๐. เจ้ากรมการอุตสาหกรรมทหาร	กรรมการ
๒๑. อธิบดีกรมอนามัย	กรรมการ
๒๒. อธิบดีกรมการแพทย์	กรรมการ

๒๓. อธิปไตยกรมควบคุมโรค	กรรมการ
๒๔. อธิปไตยกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์	กรรมการ
๒๕. เลขาธิการสภาการศึกษา	กรรมการ
๒๖. เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ	กรรมการ
๒๗. เลขาธิการคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค	กรรมการ
๒๘. รองปลัดกรุงเทพมหานคร ฝ่ายสาธารณสุข	กรรมการ
๒๙. ผู้อำนวยการสำนักงานประมาณ	กรรมการ
๓๐. ผู้อำนวยการการทำเรือแห่งประเทศไทย	กรรมการ
๓๑. ผู้ว่าการการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย	กรรมการ
๓๒. ผู้อำนวยการสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย	กรรมการ
๓๓. ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข	กรรมการ
๓๔. นายกสภาคณพิษวิทยาแห่งประเทศไทย	กรรมการ
๓๕. นายกสภาคณอากรักษาพืชไทย	กรรมการ
๓๖. ประธานกลุ่มอุตสาหกรรมเคมี สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย	กรรมการ
๓๗. ประธานสถาบันสิ่งแวดล้อมไทย	กรรมการ
๓๘. ประธานมูลนิธิสาธารณสุขกับการพัฒนา	กรรมการ
๓๙. ประธานมูลนิธิเพื่อผู้บริโภค	กรรมการ
๔๐. นายสุวิทย์ วิบุลผลประเสริฐ	กรรมการ
๔๑. นายศิริธัญญ์ ไพโรจน์บริบูรณ์	กรรมการ
๔๒.-๔๓. ผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้รับการแต่งตั้ง**	กรรมการ
๔๔. ข้าราชการจากกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ หรือ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หรือ กระทรวงสาธารณสุข หรือกระทรวงอุตสาหกรรม จำนวน ๑ ท่าน สลับเปลี่ยนหมุนเวียนตามที่ประธานฯ มอบหมาย***	กรรมการและเลขานุการ

๔๕.-๔๗. ข้าราชการจากกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ หรือ กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หรือ
กระทรวงสาธารณสุข หรือกระทรวงอุตสาหกรรม
จำนวน ๓ ท่าน สลับเปลี่ยนหมุนเวียนตามที่ประธานฯ
มอบหมาย****

อำนาจหน้าที่

๑. เสนอนโยบายและแผนยุทธศาสตร์การจัดการสารเคมีแห่งชาติ เพื่อขอความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี
๒. พิจารณาให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงและพัฒนาระเบียบ ข้อบังคับ กฎหมายให้เกิดความปลอดภัยต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนและสิ่งแวดล้อมของ ประเทศที่เหมาะสม มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การดำเนินงานระหว่างประเทศว่าด้วยการจัดการสารเคมี
๓. สนับสนุนให้มีการบริหารจัดการลักษณะบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในเชิงนโยบาย งบประมาณ และการดำเนินงานเพื่อให้ระบบการจัดการสารเคมีในประเทศไทยที่มีประสิทธิภาพ
๔. สนับสนุนการศึกษาวิจัยเพื่อการจัดการสารเคมีที่เหมาะสม
๕. เสนอรายงานเกี่ยวกับสถานการณ์การจัดการสารเคมีของประเทศต่อคณะรัฐมนตรีอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง
๖. แต่งตั้งคณะอนุกรรมการฯ พร้อมอำนาจหน้าที่ตามความเหมาะสมเพื่อเป็นกลไกของคณะกรรมการฯ ในการพัฒนาจัดทำแผนยุทธศาสตร์ แผนปฏิบัติการ กำกับ ติดตามประเมินผล และงานวิชาการ

- หมายเหตุ** ส่วนราชการเจ้าของเรื่อง สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กระทรวงสาธารณสุข
- * รองนายกรัฐมนตรีที่ได้รับมอบหมายจากนายกรัฐมนตรีให้เป็นประธานกรรมการฯ คือ พลตรีสนั่น ขจรประศาสน์
 - ** ผู้ทรงคุณวุฒิลำดับที่ ๔๒-๔๓ ที่ได้รับการแต่งตั้ง
๔๒. นายกิติชัย รัตนะ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
๔๓. นางสมศรี สุวรรณจรัส กรมโรงงานอุตสาหกรรม
 - *** ข้าราชการที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่เป็นกรรมการและเลขานุการฯ ในช่วงปี ๒๕๕๒-๒๕๕๓ คือ ผู้เชี่ยวชาญด้านวัตถุอันตรายทางการเกษตร สำนักวิจัยพัฒนาการผลิตทางการเกษตร กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
 - **** ข้าราชการที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่เป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการฯ ในช่วงปี ๒๕๕๒-๒๕๕๓ ดังนี้
 ๑. เลขาธิการคณะกรรมการอาหารและยา สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กระทรวงสาธารณสุข
 ๒. ผู้อำนวยการสำนักจัดการกากของเสียและสารอันตราย กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
 ๓. ผู้อำนวยการสำนักควบคุมวัตถุอันตราย กรมโรงงานอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม

คณะผู้จัดทำ

แผนยุทธศาสตร์การจัดการสารเคมีแห่งชาติ ฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๖๔)

คณะที่ปรึกษา

๑. นายแพทย์สุวิทย์	วิบูลผลประเสริฐ	ผู้ทรงคุณวุฒิด้านควบคุมป้องกันโรค
กระทรวงสาธารณสุข
๒. นายแพทย์พิพัฒน์	ยิ่งเสรี	เลขาธิการคณะกรรมการอาหารและยา
๓. เกษัชกรหญิงศรีนวล	กรกชกร	รองเลขาธิการคณะกรรมการอาหารและยา
๔. นายศิริธัญญ์	ไพโรจน์บริบูรณ์	ผู้อำนวยการองค์การบริหารก๊าซเรือนกระจก
(องค์กรมหาชน)
๕. นายจิรากร	โกศยเสรี	อธิบดีกรมวิชาการเกษตร
๖. นายประพัฒน์	วนาพิทักษ์	อธิบดีกรมโรงงานอุตสาหกรรม
๗. นายสุพัฒน์	หวังวงศ์วัฒนา	อธิบดีกรมควบคุมมลพิษ
๘. นายวิจารณ์	สิมาฉายา	รองอธิบดีกรมควบคุมมลพิษ

คณะผู้จัดทำ

กระทรวงสาธารณสุข

- เกษัชกรชาญชัย เอื้อชัยกุล
- เกษัชกรหญิงอมรรัตน์ ลีระนิธิกุล
- เกษัชกรหญิงดร.ออร์ศ คงพานิช
- เกษัชกรศิริระ จันท์เพ็ง
- นางสาวขวัญยืน ศรีเปาระยะ

สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา
สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา
สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา
สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา
กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

- นางณัญญา ลือตระกูล

กรมวิชาการเกษตร

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

- นายรังสรรค์ ปิ่นทอง กรมควบคุมมลพิษ
- นายสุเมธา วิเชียรเพชร กรมควบคุมมลพิษ
- นางสาวพรพิมล เจริญสง กรมควบคุมมลพิษ

กระทรวงอุตสาหกรรม

- นายประสงค์ นรจิตร กรมโรงงานอุตสาหกรรม
- นางเฮเลน อารมย์ดี กรมโรงงานอุตสาหกรรม
- นางสาวสุพร สาครอรุณ กรมโรงงานอุตสาหกรรม

ภาคเอกชน

- นายจรินทร์ วีโรพัรลสิทธิ์ กลุ่มอุตสาหกรรมเคมี
สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย
- นายเฉลิมศักดิ์ กาญจนวรินทร์ สมาคมผู้จัดการขนส่งสินค้าระหว่างประเทศ

ภาควิชาการ

- ดร.ยุวรี อินนา นักวิชาการอิสระ
- ดร.ขวัญฤดี โชติชนาทวีวงศ์ สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย
- ดร.กิติชัย รัตน์ะ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- ดร.กิตติพนธ์ เพิ่มพูล มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์วิทยาเขตกำแพงแสน

